

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Hana Sedláčková

**Práva putativního otce na popření otcovství a styk s dítětem
v kontextu soudobé judikatury**

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Práva putativního otce na popření otcovství a styk s dítětem v kontextu soudobé judikatury“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 11. června 2019

.....

Hana Sedláčková

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a vstřícný přístup během vedení mé diplomové práce. Zároveň bych chtěla poděkovat své rodině a blízkým za podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
1. Historický pohled zákonodárce na právo putativního otce na popření otcovství	10
2. Vázanost putativního otce na oprávnění třetích subjektů	14
3. Důsledky aktuální právní úpravy na postavení putativního otce	18
3.1 Možné inspirační zdroje pro českého zákonodárce při úpravě aktivní legitimace putativního otce	23
4. Právo putativního otce na styk s dítětem	27
5. Popěrné právo dítěte	34
Závěr	37
Seznam použitých zdrojů	41
Abstrakt	45
Abstract	46
Klíčová slova	47
Key words	47

Seznam použitých zkratk

EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950, ve znění Protokolu č. 14, který vstoupil v platnost 1. června 2010
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
POP NSZ	Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství č. 6/2003, o postupu státních zástupců při prošetřování předpokladů žaloby podle § 62 nebo § 62a zákona č. 94/1993 Sb., o rodině ve znění zákona č. 91/1998 Sb., účinném ke dni 1. srpna 1998
SPOD	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
ÚS	Ústavní soud
ÚSD	Úmluva o styku s dětmi ze dne 15. května 2003, v aktuálním znění
ÚPD	Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989, v aktuálním znění
ZOR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2013
resp.	respektive
např.	například
tj.	to jest

Úvod

V ÚPD nalezneme stanovení právo dítěte, pokud je to možné, znát své rodiče a právo na jejich péči.¹ Toto právo můžeme považovat za jedno ze základních a klíčových práv dítěte. Rodiče hrají v životě dítěte nepominutelnou roli při jeho psychickém rozvoji, zajišťují, abychom se jako děti mohly duševně i fyzicky vyvíjet, osvojily si návyky, základní hodnoty, naučily se socializovat a fungovat jako samostatný jedinec a taktéž zabezpečují materiální podmínky. Pomáhají nám nejen stát se osobností, ale stát se i součástí společnosti.

Pojmy rodina a rodiče jsou ústředními pojmy nejen v běžném životě, ale i z hlediska právního. V obecné části OZ upravující základní zásady, nalezneme zakotvenou zásadu, že rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany.² Zároveň taktéž na úrovni ústavních předpisů najdeme zakotveno v LZPS ustanovení, jež říká, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.³ Je tedy zcela zjevné, že samotný zákonodárce si je vědom důležitosti rodiny a ochrany rodinného života, a proto přiznal nejen vyšší zákonnou ochranu institutům upravujícím rodinněprávní vztahy, ale rozhodnul se pro zakotvení této ochrany i na nejvyšší úrovni, tedy úrovni ústavní. V OZ nalezneme ustanovení rodičům ukládající povinnosti a přiznávající práva vztahující se k jejich dítěti, která lze v některých případech i soudně vymáhat či se jich soudní cestou domáhat. Zaměřím-li se nyní konkrétněji na téma diplomové práce, OZ nám v rámci druhé části ve svých ustanoveních přímo definuje, kdo se považuje za matku a za otce a za jakých okolností. Na základě těchto ustanovení poté dochází k určení mateřství a otcovství a k zápisu těchto skutečností do matriční knihy a rodného listu daného dítěte.

„Otcovství je pro člověka velmi významné. Vedle mateřství představuje základní statusový poměr, významný pro určování příbuzenství a pro rodinný život vůbec.“⁴ Samotné určení otcovství je klíčové již z několika důvodů. Jako první důvod můžeme uvést to, že dítě vyrůstá v tzv. kompletní rodině, tudíž je vychováváno jak matkou, tak otcem, což má vliv nejen na samotný vývoj dítěte ale i na jeho vnímání a postoj ke vztahům, protože rodiče jsou pro dítě nejčastějším vzorem pro budování a fungování jeho budoucího partnerského vztahu. Další důvod můžeme spatřovat v tom, že prostřednictvím svých rodičů se dítě stává příbuzným se svými prarodiči, sourozenci a dalšími příbuznými.⁵ To má význam nejen z pohledu sociálního, ale významu nabývá i v právním řádu, kdy

¹ čl. 7 bod 1 Úmluvy o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989, v aktuálním znění

² § 3 odst. 2 písm. b) OZ

³ čl. 10 odst. 2 usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů

⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 161.

⁵ Tamtéž.

jako typický příklad práv odvozených od příbuzenství můžeme uvést potencionální vznik práv v rámci dědického práva. Současně nemůžeme opomenout také vliv v právu sociálního zabezpečení, nájemním právu či právu trestním. Můžeme tedy shrnout, že určení otcovství má vliv na „...vznik nositelství rodičovské odpovědnosti otci vůči dítěti ex lege, právo dát dítěti osobní jméno a další práva vyplávající jak ze soukromoprávní úpravy, tak z veřejnoprávních předpisů.“⁶

„Za zcela ideální stav je přitom považován soulad mezi biologickým, právním a sociálním rodičovstvím, tedy mezi rodičovstvím založeným biologickými vztahy mezi dítětem a poskytovatelem genetického materiálu (biologické rodičovství), rodičovstvím, kde rodič vykonává péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví a o jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj (sociální rodič), a rodičovstvím založeném na právních domněnkách, kdy rodičem je ten, koho zákon za rodiče dítěte považuje (právní rodičovství)...“⁷ Tento model není však výlučný ve společnosti, neboť existují případy, kdy nejsou všechny tři složky v souladu a dochází tak k situacím, kdy mnoho otců vychovává dítě, které není jejich biologickým potomkem. Tyto situace můžeme rozčlenit na ty případy, kdy daný otec o této skutečnosti ví, dokonce kupříkladu dítě svého partnera přijal a vychovává ho jako své dítě, a případy, kdy zase domnělý otec nemá nejmenší tušení či podezření, že dítě by nemuselo být jeho biologickým potomkem. Současně ale také může vzniknout situace, kdy putativní otec ví, že má dítě a snaží se právní cestou domoci určení svého otcovství a práv z toho vzniklých. V případě však, kdy takovéto dítě má již matrikového otce, je nutné nejprve popřít otcovství matrikového otce, aby poté mohlo být určeno otcovství otce putativního. Ne vždy však může dojít k situaci, kdy matrikový otec bude ochoten své matrikové otcovství popřít a tím umožnit putativnímu otci možnost určení jeho vlastního otcovství k dítěti. V těchto případech je pak klíčový názor daného zákonodárce na otázku zakotvení popěrného práva a jeho přiznání jednotlivým osobám v právním řádu. „Často dochází ke uplatňování práv putativního otce proti náhodně či záměrně zakotveným fiktivním statusovým poměrům dítěte, ať už daným uzavřením manželství matkou s cizím mužem ještě před porodem či soublasným prohlášením matky o určení otcovství s jiným mužem anebo prostřednictvím institutu osvojení.“⁸

Cílem této diplomové práce je zjištění a zhodnocení, zda je současná právní úprava v českém právním řádu dostatečná ve vztahu k putativnímu otci. Chci vyhodnotit, zda-li jsou putativnímu otci poskytnuty právní možnosti, kterými se může domoci, v případě potvrzení jeho otcovství k dítěti, popření otcovství matrikového otce, jestliže tento není ochotný popřít své otcovství i při vědomosti, že není biologickým otcem dítěte. Současně chci analyzovat, zda

⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s 161.

⁷ POLCAROVÁ, Kristýna. *Biologický vs. Právní otec v českém právním řádu* [online]. epravo.cz, 6. června 2017 [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/biologicky-vs-pravni-otec-v-ceskem-pravnim-radu-105932.html>>.

⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Práva putativního otce aneb být či nebýt*. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013 [online]. law.muni.cz, [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <<https://www.law.muni.cz/sborniky/dny-prava-2012/prispevky-rodicovstvi.html>>.

putativní otec má právní prostředky, kterými se může domoci soudního přiznání styku s dítětem, pokud matka dítěte či případně i matrikový otec styku putativního otce s dítětem brání.

Tato diplomová práce se pokusí odpovědět na dvě výzkumné otázky. Jako první výzkumnou otázku jsem si stanovila, zda je současná právní úprava neumožňující putativnímu otci popřít otcovství v souladu s EÚLP a v souladu s ÚPD. Taktéž budu v této diplomové práci zkoumat odpověď na druhou výzkumnou otázku, která se bude zabírat zjištěním toho, zda poskytuje současná právní úprava putativnímu otci právo domoci se styku s dítětem.

Jako výzkumnou metodu zpracování této diplomové práce jsem zvolila analýzu právní úpravy, tj. výklad právních norem a judikatury. V práci využívám především výkladu gramatického a teleologického, můj výzkumný cíl je objektivně recentní.

Tato práce bude členěna na kapitoly a podkapitoly. Seřazení jednotlivých kapitol je zvoleno tak, aby na sebe logicky navazovaly. V první kapitole se zaměřím na historický pohled zákonodárce na popěrné právo putativního otce. Bude zde rozebrána historie právních úprav účinných na našem území od roku 1917 do současnosti, přičemž součástí této kapitoly jsou i úvahy, proč k právnímu zakotvení popěrného práva putativního otce nebylo přikročeno. V rámci druhé kapitoly poté bude rozebrána vázanost putativního otce na oprávnění třetích subjektů podat návrh na popření otcovství matrikového otce, jestliže sám putativní otec nemá právních prostředků, jak popřít otcovství matrikového otce. Předmětem této kapitoly je srovnání právní úpravy v ZOR a OZ. Třetí kapitola se bude na základě rozboru jednoho reálného případu z české judikatury zabírat důsledky současné právní úpravy na postavení a práva putativního otce v českém právním systému. V rámci této kapitoly bude analyzována vnitrostátní judikatura a judikatura ESLP a dojde zde i ke komparaci s vybranými zahraničními právními úpravami, přičemž výstupem tohoto bude návrh právní úpravy, jež by v našem právní řádu zakotvila popěrné právo putativnímu otci. Ve čtvrté kapitole bude analyzováno právo putativního otce na styk s dítětem a jeho soudní vymáhání. Pokud je to možné, dítě má právo znát své rodiče, znát svůj původ a taktéž má právo na styk se svými rodiči a příbuznými, z čehož vyplývá i právo na styk se svým putativním otcem. V rámci této kapitoly bude analyzováno, zda má putativní otec právo na styk s dítětem i v případě, kdy dítěte již svého matrikové otce má a ten ho vychovává. Pátá, poslední, kapitola se velmi krátce a stručně zaměřuje na popěrné právo dítěte v české právní úpravě. V závěru shrnu zjištěné skutečnosti, odpovím na výzkumné otázky, které jsem si stanovila a taktéž v případě zjištění nedostatků současné právní úpravy navrhu jejich odstranění a možné řešení.

Při vypracování této diplomové práce jsem pracovala s komentářovou literaturou, s knižními publikacemi, sborníky, internetovými zdroji, judikaturou a příslušnou legislativou. Klíčovou literaturou pro mou diplomovou práci byly publikace prof. JUDr. Zdeňky Králíčkové,

JUDr. Renáty Šínové, Ph.D. a prof. JUDr. Milany Hrušákové, CSc. Pro vyhledání odborných článků a některé vybrané judikatury jsem využila přístup k portálu elektronických informačních zdrojů Univerzity Palackého.

1. Historický pohled zákonodárce na právo putativního otce na popření otcovství

V této kapitole bych se ráda zaměřila na historii právních úprav, jež byly platné a účinné na našem území od roku 1917 až do současnosti, přičemž se chci zaměřit zejména na to, zda byla putativnímu otci přiznána aktivní legitimace k podání návrhu na popření otcovství tzv. matrikového (právního) otce.

Obecný občanský zákoník z roku 1811, ve znění účinném od roku 1917, byl do právního řádu Československé republiky převzat na základě recepční normy.⁹ Samotnou právní úpravu popírání otcovství upravuje jen velmi stroze. Pročteme-li si jej, zjistíme, že už třeba samotný proces uzavírání manželství byl velmi formalistický, byly nutné ohlášky, které se musely opakovat po tři neděle nebo svátky při obvyklém církevním shromáždění.¹⁰ Rozvod od stolu a lože byl možný jen po předchozím oznámení faráři, přičemž farář manželům připomněl škodlivé následky rozvodu a toto se muselo opakovat třikrát, než jim farář mohl vydat osvědčení, díky němuž se pak u příslušného soudu mohli rozvést.¹¹ Rozvod pak bylo třeba odlišovat od rozluky. Rozluka u katolického sňatku nastávala pouze smrtí jednoho z manželů¹² a rozluka jako jediná vedla k ukončení manželství z právního hlediska.¹³ U rozvodu docházelo jen k odloučení manželů tím, že spolu nemuseli žít, avšak manželství bylo i nadále platné.

Jen z tohoto, co zde uvádím, je patrné, že v tehdejší době byl kladen velmi silný důraz na rodinu, její trvalost a stálost. Klíčovou roli, jak vyplývá z tehdejší právní úpravy, zastávala i církev. Otcovství bylo určeno dle domněnky, že otcem dítěte je manžel matky dítěte, pokud se dítě narodilo po projití 180 dnů po tom, kdy vstoupila matka dítěte v manželství a před projitím 300. dne buď po manželově smrti, anebo po rozvodu manželů.¹⁴ Následně § 158 obecného občanského zákoníku uvádí, že manžel mohl popřít své otcovství k dítěti nejpozději do tří měsíců od toho, co se dozvěděl, že není otcem dítěte. Popěrné právo matky dítěte nepřicházelo vůbec v úvahu, jelikož hlavou rodiny byl muž a ten rozhodoval o všem, zejména o dětech a jejich budoucnosti.¹⁵ Možnost určit otcovství k dítěti na základě souhlasného prohlášení tedy nebyla vůbec upravena, natož, aby bylo zakotveno popěrné právo putativního otce. V tehdejší době i

---

⁹ čl. 2 zákona č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění účinném ke dni 28. listopadu 1918

¹⁰ § 71 císařského patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský z roku 1811, ve znění ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1.1.1925

¹¹ § 104 a § 105 téhož zákona

¹² § 111 téhož zákona

¹³ Viz § 62 téhož zákona

¹⁴ § 138 téhož zákona

¹⁵ § 91, § 147 až § 151 téhož zákona

samotné prokazování otcovství muselo být obtížné. Probíhalo prostřednictvím znalců, jejichž poznatky o lidské anatomii a dědičnosti nedosahovaly současného vědění ani zdaleka. Dokazování otcovství prostřednictvím testů DNA nepřicházelo v úvahu, jelikož k objevu DNA došlo až v roce 1869 a k objasnění struktury DNA došlo až v polovině 50. let 20. století.¹⁶ Tehdejší dokazování tedy bylo dle mého názoru velmi složité a klíčové pro rozhodnutí soudu bylo vždy tvrzení matky dítěte a jejího manžela či případná svědectví svědků z řad blízkého okolí manželů. Celá právní úprava je poznamenána celkovým duchem společnosti, kdy přiznat popěrné právo tzv. putativnímu otci bylo zcela nemyslitelné, neboť se fakticky „nepodporovaly“ děti nemanželské a právně zakotvit právo jiného otce než manžela, by bylo v přímém rozporu s náboženským nastavením institutu manželství jako svátosti.

Nyní se přesuneme do roku 1950 kdy vešel v účinnost zákon o právu rodinném.¹⁷ Tento už obsahoval právní úpravu uznání otcovství k dítěti a zároveň zakotvil možnost určit otcovství na základě zjištění soudu.¹⁸ Právní úprava se už začíná trochu podobat té naší současné, zmizel „formalismus“, jímž se vyznačovala předešlá právní úprava obecného občanského zákoníku. Zmizel taktéž ze zákona viditelně značný vliv církve, jelikož komunistický režim chtěl moc církvi omezit a její představitelé byli pronásledováni.¹⁹ Došlo taktéž k prodloužení popěrné lhůty ze tří měsíců na měsíce šest. Popěrné právo bylo přirčeno nejen manželovi, případně muži, jenž své otcovství uznal, ale i matce dítěte. Opět je zde však citelný důraz na rodinu a její ochranu. Uplynutí popěrné lhůty nešlo nijak zvrátit a taktéž zde nebyla žádná možnost třetího subjektu podat návrh na popření otcovství k soudu. Putativní otec však zůstal i nyní mimo zájem zákonodárce a v zákonné úpravě se o něm nic nedočteme. Dokazování pomocí DNA v této době taktéž ještě úplně nepřichází v úvahu, jelikož jak jsem výše uvedla, v této době začíná teprve objasnění její struktury. V roce 1964 pak vchází v účinnost ZOR. Tato právní úprava je už značně podobná naší stávající právní úpravě a navazuje zvolna na předešlou právní úpravu v zákoně o právu rodinném.²⁰ Popěrné právo putativnímu otci i nadále není přiznáno, avšak nalézáme zde alespoň možnost dle § 62a ZOR obrátit se na nejvyššího státního zástupce, který může podat návrh na popření otcovství matrikového otce. Popěrná lhůta matrikových rodičů zůstala i nadále stejná, tj. šest měsíců, přičemž začátek běhu lhůty se lišil u otce a matky dítěte. Dokazování se postupem času, a díky získání mnoha důležitých vědomostí co se týče DNA, stalo jednodušší oproti dobám předešlým. Otcovství

---

¹⁶ ANONYM. *Dějiny objevu a výzkumu DNA* [online]. wikipedie.cz, 23. prosince 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_objevu_a_v%C3%BDzkumu_DNA>.

¹⁷ Zákon č. 266/1949 Sb., zákon o právu rodinném, ve znění zákona č. 46/1959 Sb. účinném ke dni 30. března 1964

¹⁸ § 43 téhož zákona

¹⁹ VLČEK, Tomáš. *Situace církve po Únoru 48* [online]. totalita.cz, [cit. 4. května 2019]. Dostupné na <http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php>.

²⁰ Zákon č. 266/1949 Sb., zákon o právu rodinném, ve znění zákona č. 46/1959 Sb. účinném ke dni 30. března 1964

šlo na základě provedených testů DNA vyvrátit či potvrdit, čímž byla důkazní situace matrikového otce, který popíral své otcovství nebo otce putativního, jenž své otcovství naopak prokazoval, jednodušší, avšak pouze za předpokladu, že mu nebylo bráněno získat vzorek DNA dítěte k provedení testů.²¹

Současná právní úprava obsažená v OZ stejně, jako právní úpravy výše uvedené neobsahuje aktivní legitimaci putativního otce k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce. Zamyslím-li se nad důvodem, proč čeští zákonodárci setrvávají i nyní na svém názoru nepřiznání tohoto práva putativnímu otci, docházím k názoru, že je to z důvodu právní jistoty, ochrany statusových poměrů, ale taktéž ochrany sociálně-právní rodiny. Statusový poměr je druhem právního vztahu, jenž nám zakládá vzájemná práva a povinnosti mezi dvěma subjekty, nejtypičtěji mezi dvěma fyzickými osobami.²² Pojem osobního stavu v sobě zahrnuje například otázky týkající se právní osobnosti, svéprávnosti, osobnostních práv, určování a popírání otcovství, rodičovské zodpovědnosti.²³ Statusový poměr nám tedy upravuje zcela základní postavení a vztahy osob, a proto je třeba trvat na jeho, pokud možno, neměnnosti a ochraně. Jedná se o subjektivní právo působící erga omnes, tudíž je účinné nejen vůči účastníkům tohoto vztahu samotným, ale i vůči všem ostatním subjektům, včetně státu, jimiž musí být respektováno. V případě, že by bylo umožněno kdykoliv a jakoukoliv osobou zpochybnit statusový poměr jiné osoby, nešlo by hovořit o žádné právní jistotě, což představuje nežádoucí stav ve společnosti a právním systému.

Na druhou stranu je však nutné taktéž přihlídnout k mezinárodním závazkům, k nimž Česká republika přistoupila a zavázala se je dodržovat ve svém právním řádu. Zde pak dochází k poměřování vzájemně kolidujících práv vyplývajících z dané právní úpravy a mezinárodního závazku a je nutné hledat optimální řešení. Konkrétně mám na mysli čl. 7 ÚPD²⁴ jež stanovuje, je-li to možné, právo dítěte znát svoje rodiče, čímž můžeme dovést právo znát svůj původ, a čl. 8 EÚLP, jež stanovuje závazek státu poskytovat ochranu práva na soukromý a rodinný život.

Taktéž již není v současné době kladen takový důraz na manželství a hodnoty rodiny jako takové. Převažující je sňatek občanský, přičemž sňatek církevní tvoří zhruba 17% z uzavřených

---

²¹ Od roku 2008 se putativní otec domáhá určení svého otcovství k dítěti, jež zplodil se svou tehdejší přítelkyní. Soudy však odmítají jeho žádost o provedení testů DNA, jež by jeho otcovství postavily na jisto. Více viz článek MÁŠLO, Jiří. *Otec se nevzdává a o dítě bojuje ze všech sil* [online]. krkonosky.denik.cz, 12. května 2010 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://krkonosky.denik.cz/zlociny-a-soudy/otec-se-nevzdava-a-o-dite-bojuje-ze-vsech-sil00.html>>.

²² ANONYM. *Právní vztah* [online]. iuridictum.pecina.cz, 7. dubna 2011 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <https://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vn%C3%AD_vztah>.

²³ LAVICKÝ, Petr In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 95.

²⁴ Jen na okraj chci zmínit, že Česká republika učinila k čl. 7 ÚPD výhradu ve vztahu k osvojení, resp. není zaručeno právo dítěte znát rodiče v případech osvojení. Viz VÝBOR OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE. *Závěrečná doporučení výboru OSN pro práva dítěte* [online]. ospod.cz, 21. května 2011 [cit. 16. května 2019]. Dostupné na <http://www.ospod.cz/e_download.php?file=data/editor/36cs_12.pdf&original=doporuceni_01.pdf>.

prvosňatku.²⁵ Mladí lidé vstupují méně často do svazku manželského a pokud se už tak stane, nejčastěji k tomu dochází po třicátém roku života, což je podstatně později, než tomu bylo dříve.²⁶ Důvody, proč tomu tak je, mohou být různé. Napadají mě například vysoké náklady za obřad a hostinu pro hosty, neochota jednoho z páru vstoupit do svazku manželského, existence manželství jednoho z partnerů, přičemž rozvod z nějakého důvodu není realizován či společný odmítavý postoj obou partnerů k sezdanému soužití. Často se stává, že partneri nemají „potřebu“ uzavřít sňatek a tímto i právně stvrdit jejich vztah. Argumentují tím, že „nepotřebují papír na důkaz toho, že se mají rádi.“ Některým osobám nesezdaný partnerský život vyhovuje po celou dobu vztahu, někteří čekají na lepší situaci, ať už finanční, či co se týče jistoty volby partnera. Další důvodem může být fakt, že podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí se v České republice rok od roku zvyšuje a tudíž často tito lidé začínají budovat svou kariéru po 25. věku, čímž se oddaluje věk zakládání rodiny a uzavírání manželství. Ze statistik taktéž vyplývá, že míra rozvodovosti se pohybuje k 50%²⁷, což je poměrně dosti vysoké číslo, i když za posledních jedenáct let je míra rozvodovosti nejnižší. V roce 2010 činila míra rozvodovosti rovných 50%.²⁸ Je tedy patrné, že postoj Čechů k manželství a rodině je zcela odlišný, než tomu bylo v historii. Současná doba, je dle mého názoru co se týče „upoutání se“ k druhému člověku hodně uvolněná. Partneri se rozcházejí často i ze zcela malicherných důvodů, jakmile jim partner z nějakého důvodu nevyhovuje. Často se pak stává, že i děti narozené z těchto již rozpadlých partnerských vztahů jsou vychovávány aktuálním partnerem matky. Nežříkavky se tak může stát, že dítě může mít za život několik „tatínků“ či „středů“, jež představují aktuální partneri matky. I z tohoto důvodů je tedy vhodné zamyslet se, zda-li není na čase přehodnotit postoj zákonodárce na popěrné právo putativního otce a jeho uzákonění.

---

²⁵ PULKRÁBKOVÁ, Kateřina. CHYTIL, Daniel. *Počet církevních sňatků byl v roce 2017 čtvrtý nejvyšší za posledních 10 let* [online]. církev.cz, 14. května 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/180514pocet-cirkevnich-snatku-byl-v-roce-2017-ctvrty-nejvyssi-za-poslednich-10-let>>.

²⁶ KOLÁŘOVÁ, Petra. *Svateb přibývá* [online]. czso.cz, 14. září 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/svateb-pribyva>>.

²⁷ Údaje jsou aktuální k roku 2016, přičemž v roce 2016 rozvodovost činila 45,2%. Více viz ECHO24. ČTK. *Optimistická statistika. Češi se méně rozvádějí a jsou spolu déle* [online]. echo24.cz, 11. února 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://echo24.cz/a/SdQRW/optimisticka-statistika-cesi-se-mene-rozvadeji-a-jsou-spolu-dele>>.

²⁸ Tamtéž.

2. Vázanost putativního otce na oprávnění třetích subjektů

Jak bylo uvedeno v předešlé kapitole, před nabytím účinnosti OZ bylo popírání otcovství upraveno v ZOR. Právní úprava popření otcovství byla upravena v ustanovení § 57 a násl. ZOR. Dřívější právní úprava byla poměrně podobná, jako současná právní úprava popírání otcovství, došlo však ke změně popěrných lhůt stanovených zákonem a i k novinkám, např. úprava § 777 OZ a další.

V případě popření otcovství určeného na základě první zákonné domněnky byl osobou aktivně legitimovanou dle § 57 odst. 1 ZOR a § 59 odst. 2 ZOR manžel matky dítěte a matka dítěte. K podání návrhu na popření otcovství určeného na druhé zákonné domněnce byl aktivně legitimován dle § 61 odst. 1, odst. 2 ZOR manžel, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů, matka dítěte a ve výjimečných případech za předpokladu naplnění všech zákonem stanovených podmínek dle § 62 ZOR a § 62a ZOR taktéž nejvyšší státní zástupce. Mezi aktivně legitimovanými osobami tedy opět, stejně jako za současné právní úpravy, nebyl putativní otec. Putativní otec však měl dle ustanovení § 62 odst. 1 ZOR možnost obrátit se na nejvyššího státního zástupce, jenž mohl podat návrh na popření otcovství vůči tzv. matrikovému otci, matce a dítěti, pokud lhůta stanovená pro popření otcovství některému z rodičů uplynula a vyžadoval-li to zájem dítěte. Podání návrhu na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem nebylo vázáno na žádnou lhůtu. Díky tomuto ustanovení putativní otec mohl podat podnět nejvyššímu státnímu zástupci, který po zvážení všech okolností konkrétního případu mohl podat návrh na popření otcovství namísto putativního otce, jako osoba aktivně legitimovaná. Z dikce daného ustanovení za použití jazykového výkladu vyplývá, že šlo pouze o oprávnění nejvyššího státního zástupce, tudíž nešel dovodit právní nárok na domáhání se podání takového návrhu, tj. záleželo pouze na posouzení a názoru nejvyššího státního zástupce, zda návrh na popření otcovství podá či podnět odloží. Jak uvádí Ondruš ve svém článku teoreticky nejvyšší státní zástupce nebyl ani povinen odůvodnit podání či nepodání návrhu na popření otcovství.²⁹ Jak vyplývá z POP NSZ podnět k podání návrhu na popření otcovství se vždy podával NSZ, přičemž poté NSZ mohlo na základě žádosti pověřit krajské státní zastupitelství příslušné dle místa bydliště k prošetření daného případu.³⁰ Pokud krajský státní zástupce došel k závěru, že důvod k podání návrhu není, mohl podnět odložit sám, v opačném případě, pokud zjistil, že otcovství matrikového otce bylo

---

²⁹ ONDRUŠ, Radek. Netrestní působnost státního zastupitelství v oblasti rodinného práva. *Justiční praxe*, 2002, č. 6, s. 393.

³⁰ Čl. 5, čl. 6 POP NSZ

vyloučeno a byl zde zájem dítěte, předložil věc nejvyššímu státnímu zástupci k podání návrhu.³¹ Výklad pojmu „zájem dítěte“ byl zcela na volném uvážení nejvyššího státního zástupce,³² což mohlo být dle mého názoru lehce zneužitelné, jelikož případné rozhodnutí nejvyššího státního zástupce vždy záleželo na jeho úhlu pohledu na konkrétní případ a libovůli. V případě absence odůvodnění bylo toto rozhodnutí navíc i nepřezkoumatelné.

V drtivé většině případů byl návrh nejvyšším státním zástupcem podán pouze, jestliže bylo spolehlivě vyloučeno otcovství matrikového otce, a to buď na základě krevní zkoušky nebo jiným prokazatelným způsobem.³³ Jak však ale vyplývá z dostupných zdrojů³⁴, nejvyšší státní zástupce svého oprávnění vyplývajícího z § 62 ZOR a § 62a ZOR moc nevyužíval. Popěrným právem nejvyššího státního zástupce a jeho užitím, resp. jeho nevyužíváním, se zabýval i ÚS. V daném případě se matrikový otec, jehož otcovství bylo určeno dle první zákonné domněnky, dozvěděl o tom, že není biologickým otcem svých dětí po uplynutí popěrné lhůty, a proto se obrátil se svým podnětem k NSZ, přičemž ke svému podnětu dokonce přiložil výsledek DNA testu, jež potvrzoval, že není biologickým otcem.³⁵ NSZ jeho podnět odložilo s odůvodněním, že „...existenci matrikového otcovství, jež nemá nebo nemusí mít biologický základ, v případě, že se k dítěti nehlásí jiný konkrétní muž jako jeho biologický otec, není v rozporu se zájmem dítěte, ani neporušuje právo dítěte znát své rodiče a právo na jejich péči. V případě popření otcovství matrikového otce by vážně brožilo nebezpečí, že oba nezletilí Pe. a P. J. zůstanou zcela bez otce, což není v zájmu dětí.“³⁶ ÚS proto ve svém nálezu apeloval na NSZ, aby při svém rozhodování, zda podnětu vyhoví a žalobu na popření otcovství dle § 62 ZOR skutečně podá či nikoliv, vzalo v potaz i judikaturu ESLP. ÚS ve svém nálezu odkazoval na judikaturu ESLP, jež říká, že odepření práva popřít otcovství jen z důvodu, že o skutečnosti, že není daná osoba biologickým rodičem dítěte, se dozvěděla po uplynutí popěrné lhůty, není v souladu s Úmluvou.³⁷

Lze tedy shrnout, s ohledem na výše uvedené, že putativní otec mohl jen doufat, že na základě jeho tvrzení a jím předložených důkazů, dojde nejvyšší státní zástupce k názoru, že bylo prokazatelně vyloučeno otcovství matrikového otce, a tudíž nejvyšší státní zástupce návrh na

---

³¹ JÍŠOVÁ, Andrea. *Návrh nejvyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi* [online]. epravo.cz, 3. dubna 2007 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-nejvyssiho-statniho-zastupce-na-popreni-otcovstvi-v-praxi-47152.html>>.

³² ONDRUŠ, Radek. Netrestní působnost státního zastupitelství v oblasti rodinného práva. *Justiční praxe*, 2002, č. 6, s. 393–394.

³³ Tamtéž, s. 399.

³⁴ Viz JÍŠOVÁ, Andrea. *Návrh nejvyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi* [online]. epravo.cz, 3. dubna 2007 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-nejvyssiho-statniho-zastupce-na-popreni-otcovstvi-v-praxi-47152.html>>; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Práva putativního otce aneb být či nebýt*. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013 [online]. law.muni.cz, [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/prispevky-rodicovstvi.html>; Nález Ústavního soudu ze dne 18. listopadu 1988, sp. zn. I. ÚS 430/98.; Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. IV. ÚS 2058/07.

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. IV. ÚS 2058/07.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. února 2006, *Shofman proti Rusku*, stížnost č. 74826/01; Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. ledna 2007, *Paulík proti Slovensku*, stížnost č. 10699/05.

popření otcovství matrikového otce skutečně podá. I dle současné právní úpravy, jež umožňuje podat podnět k soudu, který je za zákonem stanovených podmínek oprávněn zahájit řízení o popření otcovství matrikového otce³⁸, však bude nutné v podnětu prokázat otcovství putativního otce, resp. vyloučit otcovství matrikového otce. „Obdobně jako u nejvyššího státního zástupce bude velmi žádoucí, aby k tomuto podnětu byl připojen vypracovaný znalecký posudek prokazující biologické otcovství toho, kdo se domáhá popření matrikového otce. Nebude-li jej pro toho, kdo podnět podává, reálně získat, musí se pokusit do svého podnětu řádně uvést okolnosti, z nichž jednoznačně vyplývá, že otcem dítěte nemůže být otec zapsaný na základě s matkou učiněného souhlasného prohlášení.“³⁹

K ustanovení § 62 ZOR je vhodné zmínit i § 62a ZOR, jež stanovoval nejvyššímu státnímu zástupci právo podat návrh na popření otcovství určeného souhlasným prohlášením rodičů před uplynutím lhůty stanovené pro popření otcovství, jestli muž, jehož otcovství bylo takto určeno, nemůže být otcem dítětem, a je-li to ve zřejmém zájmu dítěte a v souladu s ustanoveními zaručující základní lidská práva. Toto další oprávnění nejvyššího státního zástupce přinesla velká novela ZOR.⁴⁰ Pro uplatnění tohoto ustanovení bylo nutné naplnění všech podmínek kumulativně, muselo být tudíž vyloučeno, že matrikový otec je otcem dítěte, muselo jít o otcovství určené na základě druhé zákonné domněnky, k podání návrhu muselo dojít před uplynutím popěrné lhůty a dále muselo být toto popření otcovství ve zřejmém zájmu dítěte a v souladu s ustanoveními chránící základní lidská práva. Předpoklady pro podání žaloby nejvyšším státním zástupcem, rovněž jako postup pro šetření podnětu a účast státního zástupce v řízení před soudem byly upraveny v POP NSZ.

Znění ustanovení § 62 a § 62a ZOR nebylo do současné právní úpravy převzato, což by mohlo vzbuzovat dojem, že zákonodárce takto odejmul možnost na popření otcovství po marném uplynutí lhůty k popření otcovství či popření otcovství ve smyslu znění § 62a ZOR, avšak opak je pravdou. Ustanovení § 792 OZ⁴¹ upravuje možnost prominutí zmeškání popěrné lhůty a dále z § 793 OZ vyplývá možnost putativního otce podat podnět soudu, v případě otcovství určeného na základě druhé zákonné domněnky, ke zvážení, zda dojde k zahájení řízení ex offio, či nikoliv. Ustanovení § 793 OZ tedy navazuje na právní úpravu, jež byla obsažena v § 62a ZOR. Jak je tedy zřejmé, současná právní úprava je vstřícnější, co se týče možnosti popřít otcovství soudem, jelikož už není tato možnost limitována tím, že k podání návrhu muselo dojít před uplynutím popěrné lhůty. Odejmutí oprávnění podat návrh na popření otcovství nejvyššímu státnímu zástupci a přiřčení tohoto oprávnění soudu je dle mého názoru vhodnějším řešením, a proto právní úpravu

---

³⁸ § 793 OZ

³⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání rodičovství po 1. 1. 2014. *Bulletin advokacie*, 2014, č.12, s. 57.

⁴⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 208.

⁴¹ „Je-li návrh na popření otcovství podán po uplynutí popěrné lhůty, může soud rozhodnout, že zmeškání lhůty promíjí, pokud to vyžadují zájem dítěte a veřejný pořádek.“

zakotvenou v OZ shledávám mnohem účelnější, avšak nevnímám ji za správnou. Dříve, jak je již výše zmíněno, bylo rozhodování v rukou nejvyššího státního zástupce a záleželo jen na něm, zda návrh na zahájení řízení k soudu podá či nikoliv. Jak ve svém článku uvedla Králíčková porovnáním ÚPD a POP NSZ vyplynulo, že POP NSZ byl v rozporu s ÚPD, která jako pramen vyšší právní síly má aplikační přednost před běžným zákonem.⁴² Jakmile však zákonodárce přirčnul oprávnění soudu, dal účastníkům možnost podat podnět k soudu jim samotným a očekávat, že o jejich návrhu rozhodne zcela nezávislý soud, který bude rozhodovat na základě právních předpisů a mezinárodních smluv a v souladu s nimi, nikoliv na základě jakéhokoliv pokynu. Soud bude zároveň daný případ posuzovat a rozhodovat s ohledem na zájem dítěte, který nebude posuzován převážně optikou trestněprávní a majetkovou, jak tomu bylo za dřívější právní úpravy prostřednictvím nejvyššího státního zástupce. Na druhou stranu je však tato možnost použitelná i nadále jen v rámci druhé zákonné domněnky, čímž je popěrné právo putativního otce značně zúženo. Souhlasím proto s tvrzením Králíčkové, že práva putativního otce zůstala stát zcela mimo zákonodárcův zájem.⁴³

S ohledem na vše výše zmíněné tedy nezbyvá nic jiného, než jen doufat, že současná právní úprava bude lépe využívána. Jak uvedla Jíšová i Králíčková ve svých příspěvcích, realizace oprávnění nejvyššího státního zástupce byla za staré právní úpravy neefektivní.⁴⁴ Doufám, že soudy budou ke každému případu přistupovat s maximální pozorností, péčí a jejich rozhodování nebude probíhat formalisticky a hlavně soudy přihlédnou k judikatuře ESLP, jež může být jakýmsi návodem při rozhodování soudu zda řízení ex offio zahájí či nikoliv.

---

⁴² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Popírání otcovství nejvyšším státním zástupcem a subjektivní „přirozená“ práva dítěte. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 5, s. 96.

⁴³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Rodinné právo v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 23, s. 809.

⁴⁴ Viz JÍŠOVÁ, Andrea. *Návrh nejvyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi* [online]. epravo.cz, 3. dubna 2007 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-nejvyssiho-statniho-zastupce-na-popreni-otcovstvi-v-praxi-47152.html>>; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Práva putativního otce aneb být či nebýt*. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013 [online]. law.muni.cz [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/prispevky-rodicovstvi.html>.

3. Důsledky aktuální právní úpravy na postavení putativního otce

Praktické důsledky současné právní úpravy na práva putativního otce chci demonstrovat na konkrétním případě, jenž byl v roce 2017 řešen před ÚS⁴⁵. Šlo o případ, kdy se stěžovatel⁴⁶ domáhal určení otcovství k dítěti, jež se narodilo roku 2013.⁴⁷ Jako matrikový otec,⁴⁸ byl označen Matouš, jelikož jeho otcovství bylo určeno na základě první zákonné domněnky, tj. otcem byl určen manžel matky dítěte. Jak vyplývá z nálezu matka Emy,⁴⁹ Erika, prožívala v roce 2012 těžké období, její manželství procházelo krizí z důvodu smrti syna, a proto se Erika přes internet seznámila s Pavlem, jenž je nigerijské státní příslušnosti. Měli spolu minimálně dvakrát sexuální styk, přičemž Erika otěhotněla. Během těhotenství Pavel poskytoval finanční prostředky Erice, Erika zasílala Pavlovi CD se záznamem z ultrazvukového vyšetření, na němž uvedla nápis „*Our Babygirl*“⁵⁰. O tom, že Pavel je pravděpodobným biologickým otcem Emy nebylo sebemenších pochyb, jelikož se narodila s tmavou pletí. Pavel při svém výslechu před soudem uvedl, že po narození Emy přispíval na její výživu, několikrát se s ní viděl, ale nadále ji už nevidá, protože si to Erika nepřála. Z výslechu Eriky pak dále vypnulo, že Ema považuje Matouše za svého biologického otce, mají mezi sebou citový vztah, což ani Pavel nechtěl narušit, jen se chtěl domoci styku s Emou, dle jeho slov.

Jelikož se Pavel domáhal ochrany svého soukromého a rodinného života dle čl. 10 odst. 2 LZPS, ÚS se ve svém nálezu zabývá výkladem pojmu „rodinného života“ ve smyslu čl. 8 EÚLP, který jak uvádí, se neomezuje jen na rodiny založené manželstvím. S odkazem na judikaturu ESLP dále uvádí, že „...*zamýšlený rodinný život může výjimečně spadat do působnosti čl. 8, obzvláště, pokud nebyl doposud plně utvořen z důvodů, které nelze přičítat stěžovateli... Zejména tam, kde to vyžadují okolnosti, musí pojem rodinného života zahrnovat i potencionální vztah, který se může rozvinout mezi dítětem narozeným mimo rámec manželství a jeho biologickým otcem. Skutečnou existenci blízkých osobních vazeb lze v praxi zjistit na základě několika faktorů. Těmi jsou povaha vztahu mezi biologickými rodiči a prokazatelným zájem a oddanost otce vůči dítěti před jeho narozením i po něm...*“⁵⁰ ÚS ve svém dřívějším nálezu⁵¹ již připustil, že je nutné poměřovat navzájem kolidující práva a zájmy jak otce putativního, tak otce matrikového s přihlédnutím k právům matky dítěte a vždy s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Dále uvádí, že je

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16.

⁴⁶ Pro potřeby této diplomové práce ho budu nazývat „Pavel“.

⁴⁷ Pro potřeby této diplomové práce ji budu nazývat „Ema“.

⁴⁸ Pro potřeby této diplomové práce ho budu nazývat „Matouš“.

⁴⁹ Pro potřeby této diplomové práce ji budu nazývat „Erika“.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 27.

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09, bod 29.

nutné řádně poměřovat zájmy a práva všech dotčených osob případ od případu, čímž připustil, že shoda právního a biologického otcovství nemůže být považována za absolutní.⁵²

S ohledem na výše uvedené však ÚS došel k závěru, že ačkoliv jsou zde mnohé faktory, jež nasvědčují biologickému otcovství Pavla, z čl. 8 EÚLP nelze dovodit závazek, jenž by státu ukládal povinnost umožnit domnělému otci zpochybnit otcovství matrikového otce, a proto je právní úprava v souladu s čl. 8 EÚLP a nedošlo k porušení jeho práva. Český právní řád nepřiznává putativnímu otci aktivní legitimaci k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce. Pavel by se svého otcovství mohl domáhat jen za předpokladu, že by Matouš své otcovství k Emě a Ericce⁵³ popřel nebo že by Erika popřela otcovství Matouše, avšak ani k jednomu nedošlo. ÚS šel však nad rámec daného případu a uvedl, že tato věc přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a zaobíral se proto právní úpravou z hlediska její dostatečnosti vůči putativnímu otci a dítěti. ÚS uvedl, zda-li by nebylo vhodnější lépe nastavit okruh aktivně legitimovaných osob, resp. rozšířit okruh aktivně legitimovaných osob k podání návrhu na popření otcovství. Konkrétně zmiňuje alespoň umožnit dotčenému dítěti přiznat aktivní legitimaci k popření otcovství, jakožto nejdůležitějšího účastníka daného právního vztahu, případně za předem stanovených podmínek přiznat aktivní legitimaci i putativním otcům. Došlo by tak k spravedlivější úpravě zájmů putativních otců, zájmu na jistotě právního postavení dítěte a jeho nejlepšího zájmu.⁵⁴ Pavlovi tak tedy nezbyvá jiné možnosti, než alespoň podat návrh na přiznání styku s Emou dle § 927 OZ, což pro něj představuje jedinou možnost, jak se může domoci styku s Emou, nikdy však nedocílí určení svého otcovství k Emě.

Jak tedy vyplývá z výše popsaného reálného případu, putativní otec nemá žádného prostředku domoci se popření otcovství matrikového otce určeného dle první zákonné domněnky, pokud mu to sám matrikový otec nebo matka dítěte neumožní. U otcovství matrikového otce založeného na druhé zákonné domněnce, tj. souhlasného prohlášení rodičů, však jednu možnost putativní otec může mít. Zákon v ustanovení § 793 OZ upravuje možnost, kdy soud může řízení o popření otcovství určeného na druhé zákonné domněnce, zahájit ex offo. Za podmínky, že to vyžaduje zřejmý zájem dítěte a s ohledem na naplnění ustanovení zaručující základní lidská práva, může soud i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství, pokud otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem. Frintová při výkladu pojmu zřejmý zájem dítěte vychází z čl. IV odst. 4 přílohy 1 POP NSZ.⁵⁵ V uvedeném čl. IV odst. 4 přílohy 1 POP NSZ ve výčtu situací, kdy je zřejmý zájem dítěte dán, nalezneme například uznání otcovství dle druhé zákonné domněnky mužem, který

---

⁵² Důraz na biologické vazby v rodině ÚS taktéž vyjádřil ve svém dřívějším rozhodnutí u roku 2007. Současně však biologické realitě nepřirkl absolutní prioritu, přičemž vyjádřil respekt k sociální realitě rodinných vztahů. Podrobnosti viz náleží Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06.

⁵³ V souladu s § 785 odst. 1 OZ.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 53.

⁵⁵ FRINTOVÁ, Dita In ŠVESTKA, Jirí a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. (§ 655–975)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 331.

nezpochybnitelně nemůže být otcem dítěte, za účelem obejití režimu stanoveného pro mezinárodní adopce, dále pak uznání otcovství mužem, jenž nezpochybnitelně nemůže být otcem dítěte ze zjištěných důvodů tohoto muže nebo zavlčení do ciziny. Ustanovení § 793 OZ v sobě skrývá možnost putativního otce dát soudu podnět k zahájení tohoto řízení, a právě skutečnost, že by mělo dojít k popření otcovství matrikového otce a určení otcovství otce putativního, může být jedním z dalších příkladů zřejmého zájmu dítěte. Jak sama Frintová dále uvádí „... je třeba mít také za to, že podnět v této věci bude oprávněn podat ten, kdo osvědčí dostatečný právní zájem. Právě proto, totiž s tímto cílem, je zdejší ustanovení formulováno tak, jak je formulováno. Tento výklad odpovídá nejen Listině, ale je v souladu se zásadami, na nichž občanský zákoník spočívá, i s hodnotami, které chrání. Na tomto místě jde o ochranu statusového poměru založeného na základě poměrů biologických.“⁵⁶ Co se týče podmínky vyloučení otcovství muže, jehož otcovství bylo určeno na základě druhé zákonné domněnky, se může putativní otec ocitnout ve složité důkazní situaci. Šínová upozorňuje na to, že bez znaleckého posudku není možné řízení dle § 793 OZ zahájit, ale současně nelze uložit dítěti a matce, aby se podrobili znaleckému zkoumání, jež by potvrdilo či vyvrátilo otcovství putativního otce, a proto by měly být pro soud relevantní informace, jimiž lze osvědčit věrohodnost důkazů předložených putativním otcem o souloži s matkou dítěte a dále též informace, které mohou svědčit o možné neplatnosti souhlasného prohlášení, při rozhodování, zda řízení ex offio zahájí, či nikoliv.⁵⁷

Pro odpověď na otázku, proč se zákonodárce rozhodnul pro právní úpravu uvedenou v § 793 OZ umožňující soudu podat návrh na popření otcovství matrikového otce jen v případech otcovství určeného dle druhé zákonné domněnky, je nutné podívat se do dřívější právní úpravy v ZOR. Důvod, proč je nutné podívat se do ZOR je ten, že popěrné právo třetího subjektu, dle současné právní úpravy konkrétně soudu, bylo přebráno právě ze ZOR z ustanovení § 62a ZOR, přičemž dle dřívější právní úpravy toto oprávnění svědčilo nejvyššímu státnímu zástupci. Účelem této úpravy bylo zabránit obchodování s dětmi.⁵⁸ Úmysl zákonodárce při hlubším zamyšlení dává smysl. Řeknu-li to zjednodušeně, určení otcovství dle první zákonné domněnky předpokládá existenci manželského svazku mezi dvěma danými osobami, případně může dojít k určení otcovství dle první zákonné domněnky za zákonem daných podmínek⁵⁹ i po rozvodu manželství. Samotné uzavření manželství je zákonem spojeno se vznikem práv a povinností mezi těmito osobami, ať už

---

⁵⁶ FRINTOVÁ, Dita In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 332.

⁵⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kolektiv (ed). *Občanský zákoník – velká komentář. Svazek IV.* § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 990.

⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 208.

⁵⁹ § 777 OZ

se jedná například o vzájemnou výživovací povinnost⁶⁰, vznik společného jmění manželů⁶¹ atd. Troufám si tedy říci, že je mnohem závažnějším krokem uzavřít manželství a domoci se určení svého otcovství dle první zákonné domněnky, než prohlásit své otcovství k dítěti dle § 779 odst. 1 OZ, a tudíž mohlo být této možnosti určení otcovství k dítěti zneužíváno. Ačkoliv se tedy jednalo o rozumný krok ze strany zákonodárce zamezit takto nelegálnímu obchodování s dětmi či určování otcovství tímto způsobem z důvodu zjištěných či jiných, domnívám se, že absolutní neumožnění popřít otcovství matrikového otce určeného dle první zákonné domněnky, ať už samotnému putativnímu otci či třetímu subjektu, není správné.

ESLP, jak uvádí ve své judikatuře, obecně akceptuje, jestliže vnitrostátní soudy přisuzují větší váhu ochraně zájmů rodiny a dítěte, v níž dítě aktuálně žije na úkor práva putativního otce.⁶² ÚS ve svém nálezu sám konstatoval, že „...podle většinové linie judikatury Evropského soudu pro lidská práva nemá povinnost umožnit domnělému otci zpochybnit otcovství matrikového otce založeného první domněnkou.“⁶³ Při bližším prozkoumání judikatury ESLP, co se týče práva putativního otce na popření otcovství, resp. jeho aktivní legitimace k podání tohoto návrhu, zjistíme, že je poměrně nejednotná. Obecně lze vyzorovat převažující tendenci k tomu, že ESLP ve své judikatuře upřednostňuje spíše stabilitu vztahů dítěte a právní jistotu před vztahy biologickými a uvedení reality a práva v soulad. Kratochvíl tento přístup kritizuje a dodává, že dochází pak k tomu, že na základě zákonných domněnek se vybere z populace osoba, jež je bez ohledu na nějakou vazbu k dítěti odpovědná za jeho výživu, přičemž převážení zájmu dítěte je v daných případech pochybné.⁶⁴

V rámci studia judikatury ESLP jsem si však všimla, že ESLP zcela nerezignoval na ochranu čl. 8 EÚLP u putativního otce. Na jednu stranu ESLP deklaruje, že je na úvaze jednotlivých členských států určit si, zda putativnímu otci umožní podat návrh na popření otcovství matrikového otce v rámci tzv. širokého prostoru pro uvážení, apeluje vždy na rozhodování vnitrostátních soudů v nejlepším zájmu dítěte s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem a jedinečností daného případu, ale zároveň v případech, kdy členské státy neumožnily putativnímu otci být osobou aktivně legitimovanou k podání návrhu na popření otcovství a vnitrostátní právní řád nenabízí žádné jiné efektivní cesty, jímž by bylo putativnímu otci umožněno jakýmkoliv jiným způsobem domáhat se popření otcovství matrikového otce a určení otcovství jeho, shledává porušení čl. 8 EÚLP, tj. práva na soukromý a rodinný život.

---

⁶⁰ § 697 OZ

⁶¹ § 708 OZ a následující

⁶² Viz například Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9.10. 2014, *Marinis proti Řecku*, stížnost č. 30004/10, bod 70.

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 49.

⁶⁴ KRATOCHVÍL, Jan. In Kmec, Jiří a kol. (ed). *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 937.

Výše uvedené chci demonstrovat na následujícím případě. ESLP v roce 2016 vydal rozsudek ve věci dvou stěžovatelů, kteří se domáhali popření otcovství mužů, jejichž otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení, a zároveň se domáhali určení svého otcovství ke svým dětem.⁶⁵ ESLP v této projednávané věci konstatoval, že pokud vnitrostátní právo nepřisuzuje domnělým otcům aktivní legitimaci k tomu domáhat se přímo popření úředně uznaného otcovství jiných mužů a soudy při tom nepřihlédly k dalším okolnostem případu či situaci dotčených osob, došlo k porušení čl. 8 EÚLP. V daném případě bulharský právní řád aktivní legitimaci k popření otcovství přisuzoval pouze státnímu zastupitelství a orgánu sociální péče, přičemž však nebylo zákonem upraveno, za jakých podmínek mají předmětný návrh povinnost podat.⁶⁶ Velmi skutkově podobný případ je také rozsudek ESLP ve věci *Rozanski proti Polsku*.⁶⁷ Stěžovatel se domáhal popření otcovství muže, jehož otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení rodičů. Vnitrostátní soudy však jeho návrhu nevyhověly, protože dle polského právního řádu nebyl aktivně legitimován k podání návrhu. Polským právním řádem byla aktivní legitimace přiřknuta pouze státnímu zástupci a orgánu sociální péče. Stěžovatel se obrátil na státního zástupce, aby podal návrh na popření otcovství muže, jehož otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení, ale státní zástupce odmítnul návrh podat, s odůvodněním, že by to bylo možné jen za podmínky, že by s tímto matka dítěte souhlasila. Z rozsudku vyplývá, že okolnosti případu byly velmi specifické. Matka dítěte nebyla moc dobrým rodičem – krátce po porodu stěžovatele i dítě opustila, přičemž dítě bylo na přechodnou dobu umístěno do pěstounské péče, zároveň matka měla ještě další 2 děti, jež byly taktéž již dříve umístěny do pěstounské péče. I přesto však vnitrostátní soudy a státní zástupce odmítli umožnit stěžovateli popřít otcovství matrikového otce a určit otcovství své k dítěti. ESLP i v tomto případě shledal porušení čl. 8 EÚLP na straně Polska, protože stěžovatel byl zbaven jakékoliv možnosti zahájit řízení o popření otcovství, a to i přes to, že zde byla možnost státního zástupce podat návrh na popření otcovství matrikového otce, avšak pouze se souhlasem matky dítěte.

Je tedy otázkou, zda by v kontextu těchto rozsudků ESLP došel k porušení čl. 8 EÚLP Českou republikou, protože taktéž český právní řád, vyjma možnosti podat podnět k soudu k zahájení řízení *ex offio* u otcovství určeného dle druhé zákonné domněnky, putativnímu otci neumožňuje být osobou aktivně legitimovanou k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce a zároveň zde není žádná jiná cesta, jíž by putativní otec mohl využít k domožení se popření otcovství matrikového otce. Oprávnění zahájit řízení *ex offio* je svěřeno do rukou soudu jen

---

⁶⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. prosince 2016, *L. D. a P. K. proti Bulbarsku*, stížnost č. 7949/11, bod 6-15.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. června 2006, *Rozanski proti Polsku*, stížnost č. 55339/00, bod 9-35.

v případě naplnění zákonem stanovených předpokladů v ustanovení § 793 OZ⁶⁸, přičemž putativní otec může pouze podat podnět soudu, který jeho podnět zváží a na jeho základě se rozhodne řízení zahájit či ne. Otázku efektivnosti této možnosti je však těžké posoudit a v zásadě bude záležet, jak vnitrostátní soudy přistoupí k výkladu pojmu zřejmý zájem dítěte. Bude tedy vždy záležet na konkrétním případě a jeho okolnostech. Osobně jsem však toho názoru, že současná právní úprava i nadále není dostačující s ohledem na mezinárodní závazky České republiky a i přes možnost podání podnětu k soudu k zahájení řízení ex offo, by bylo shledáno porušení práva putativního otce dle čl. 8 EÚLP.

ÚS ve svém nálezu z roku 2017 sám apeloval na zákonodárce, aby byla otevřena debata o možném rozšíření osob aktivně legitimovaných k popření otcovství, jelikož oproti jiným právním úpravám je česká právní úprava nepřiměřeně úzká.⁶⁹ Do dnešního dne však tato debata neproběhla a nezpozorovala jsem žádné náznaky, že by mělo v blízké době dojít ke změně.⁷⁰

3.1 Možné inspirační zdroje pro českého zákonodárce při úpravě aktivní legitimace putativního otce

Pro inspiraci, jak upravit popěrné právo putativního otce, se může zákonodárce poohlédnout do zahraničních právních úprav. Já jsem si vybrala ke komparaci právních úprav Belgie a Německo, jelikož každá z těchto zemí nějakým způsobem putativnímu otci poskytuje možnost domoci se popření otcovství matrikového otce. Slovenská⁷¹ a rakouská⁷² právní úprava mezi osoby aktivně legitimované zařazuje jen matrikové rodiče, tj. matku dítěte, manžela matky či případně

---

⁶⁸ „Vyžaduje-li to zřejmý zájem dítěte a mají-li být naplněna ustanovení zaručující základní lidská práva, může soud i bez návrhu zahájit řízení o popření otcovství, bylo-li otcovství určeno souhlasným prohlášením rodičů, ale otec dítěte takto určený nemůže být jeho otcem. Soud zpravidla současně pozastaví výkon rodičovské odpovědnosti.“

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 53.

⁷⁰ V současné době je předložen poslanecký návrh novelizace OZ, jenž novelizuje i některé další předpisy, kupříkladu zákon č. 301/2000 Sb., zákon o matrikách a zároveň ruší zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. Cílem tohoto poslaneckého návrhu je zmírnit míru diskriminace, s níž se potýkají homosexuální páry v rámci uzavírání registrovaného partnerství v porovnání s manželstvím. Návrh proto obsahuje možnou změnu právní úpravy, aby bylo nově umožněno i homosexuálním párům uzavřít manželství, namísto současného registrovaného partnerství. Díky tomuto by došlo taktéž k rozšíření práv homosexuálního páru, zejména ve vztahu k jejich dětem, jež vychovávají a právnímu postavením k těmto dětem, jak uvádí důvodová zpráva k návrhu novelizace zákonu. Namísto současného znění v zákoně např. § 655 OZ, jež stanovuje, že manželství je svazek muže a ženy, tak nyní, dle návrhu, má být uvedeno, že manželství je svazek dvou lidí. Ustanovení § 3020 OZ dle předmětného návrhu pak stanovuje, že § 776 a § 777 OZ se nepoužijí na určování rodičovství manželů, kteří jsou osobami stejného pohlaví. Více viz POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 201/0, část č. 1/4. Novela* *ř. – občanský zákoník*. psp.cz, [cit. 4. června 2019]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>.

⁷¹ § 86, § 88, § 93 a § 96 zákona č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁷² § 140 a násl. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)

muže, jehož otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení rodičů, ale oproti české právní úpravě je popěrné právo přiřčeno dítěti.

Belgická právní úprava umožňuje putativnímu otci popřít otcovství matrikového otce, a to do jednoho roku poté, co se dozvěděl o svém otcovství.⁷³ Je však nutné, aby byly splněny podmínky, jež belgický občanský zákoník stanovuje. Není přípustné podat žalobu, pokud s tím dospělé dítě nebo emancipovaný nezletilý nesouhlasí, avšak jen za předpokladu, že nedojde na základě skutkových zjištění k tomu, že dítě není schopno vyjádřit svou vůli.⁷⁴ Pokud námitku proti žalobě vyjádří dítě mladší věku dvanácti let, soud k této námitce nepřihlédne, pokud je to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, a dále nesouhlas nezletilého dítěte soud nebere v úvahu, pokud jde o dítě zbavené rozumu⁷⁵, čímž můžeme rozumět dítě stížené duševní poruchou, které není schopno pochopit podstatu tohoto návrhu. V případě, že se prokáže, že žalobce není biologickým otcem, soud žalobu zamítne.⁷⁶ Pokud je proti žalobci, který žádá o určení jeho otcovství podána obžaloba z důvodu spáchání trestného činu znásilnění proti matce dítěte v době početí dítěte, dokud nebude rozhodnuto o jeho vině či nevině, nebude o žalobě rozhodnuto, pokud o to jedna ze stran požádá.⁷⁷ Následně pokud je žalobce uznán vinným, na žádost jedné ze stran, logicky ze strany matky či případně ze strany dítěte, bude jeho návrh zamítnut.⁷⁸

Německá právní úprava přiznává aktivní legitimaci putativnímu otci k popření otcovství matrikového otce, avšak jen omezeně a za splnění všech podmínek. Putativní otec, tedy navrhovatel, musí prohlásit v popěrné lhůtě dvou let⁷⁹, že měl s matkou dítěte pohlavní styk v rozhodné době, kdy došlo k početí dítěte dle § 1600 odst. 1, bod 2 BGB. Dále je nutné, aby mezi dítětem a jeho matrikovým otcem nebyl žádný sociální a rodinný vztah a dále navrhovatel, tedy putativní otec, musí tvrdit, že je biologickým otcem dítěte.⁸⁰ Všechny podmínky musí být naplněny kumulativně, aby bylo možné popřít otcovství matrikového otce a bylo možné určit otcovství putativního otce. Popěrná lhůta dvou let začíná běžet od dne, kdy se putativní otec dozvěděl o okolnostech, ze kterých lze vyvozovat jeho otcovství k dítěti a zároveň lhůta nezačne běžet před narozením dítěte.⁸¹

Srovnám-li belgickou a německou právní úpravu, za vhodnější považuji úpravu belgickou. Právní úprava uvedená v BGB je dle mého názoru velmi přísná. Domnívám se, že podmínka

---

⁷³ Article 325/2 §4 Belgian Civil Code

⁷⁴ Art. 332quinquies § 1er Belgian Civil Code

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ § 1600b odst. 1 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)

⁸⁰ § 1600 odst. 2 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)

⁸¹ § 1600b odst. 1 a odst. 2 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)

neexistence sociálního a rodinného vztahu mezi dítětem a matrikovým otcem může prakticky vylučovat možnost putativního otce v úspěšné popření otcovství matrikového otce. Jestliže dítě bude delší dobu vyrůstat s matrikovými rodiči, je málo pravděpodobné, že by nedošlo k vytvoření vztahu s matrikovým otcem. Zároveň není dle mého názoru vyloučeno, aby dítě mělo vztah jak s otcem putativním, tak otcem matrikovým. Fakt, že bude určeno otcovství putativního otce nemusí automaticky znamenat, že matrikový otec musí být ze života dítěte vyřazen či že dojde k rapidní změně vzájemných vztahů. Roční lhůta stanovená v belgickém občanském zákoníku se mi zdá vhodně nastavená a přiměřeně dlouhá. Pokud bude mít putativní otec zájem o určení jeho otcovství k dítěti, aby byla jak realita právní, ale i biologická v souladu, měl by zákonem přesně stanovenou lhůtu, v níž se může dovolávat popření otcovství matrikového otce a určení otcovství svého, přičemž lhůtu jednoho roku neshledávám za nepřiměřeně krátkou. Dvouletá popěrná lhůta, jak je stanovena v německé právní úpravě, mi z principu nijak nevádí, avšak dle mého názoru jednoletá popěrná lhůta postačuje, jelikož pokud putativní otec má opravdu zájem o své dítě, chce ho vychovávat a být součástí jeho života, bude konat, nebo spíše měl by konat, právní kroky co nejdříve, a ne se rozmýšlet dva roky, zda návrh podat či nikoliv. Další podmínku stanovenou v belgickém občanském zákoníku, tj. souhlas dítěte staršího dvanácti let k návrhu na popření otcovství matrikového otce, považuji za vhodnou. Jak jsem uvedla již výše, soudy mají vždy rozhodovat v nejlepším zájmu dítěte, a tak je vhodné, aby dítě vyjádřilo svůj názor či souhlas s podaným návrhem, jelikož dítě je, vedle putativního otce, hlavním subjektem, na něhož bude mít případné rozhodnutí největší dopad. Věková hranice stanovená na dvanáct let by odpovídala české právní úpravě v § 867 odst. 2 OZ.

Dle mého názoru by český zákonodárce mohl převzít právní úpravu popěrného práva putativního otce z belgické právní úpravy, s menšími změnami, jež by reflektovaly výše uvedenou judikaturu ESLP. Lhůtu jednoho roku od té doby, co se putativní otec dozvěděl o tom, že je pravděpodobně otcem dítěte, bych zachovala. Zároveň bych dle belgického vzoru stanovila, že dítě starší dvanácti let, pokud se nejedná o dítě, jež není pro své duševní či jiné onemocnění schopno pochopit určitou skutečnost a utvořit si o tom názor, který je schopno následně sdělit třetí osobě, by k podání návrhu putativního otce na popření otcovství muselo vyjádřit svůj souhlas. Pokud by šlo o dítě mladší dvanácti let, soud by dítě vyslechl z důvodu zjištění názoru dítěte, avšak nebyl by jím vázán. Soud by rozhodoval hlavně s přihlédnutím k nejlepšimu zájmu dítěte a vzal by i v potaz při svém rozhodování vyslovený názor dítěte. V případě, že by se v rámci řízení před soudem prokázalo, že žalobce není biologickým otcem, soud by žalobu zamítnul. Soud by v rámci řízení zjišťoval nejen poměry v rodině matrikových rodičů, ale i poměry putativního otce a předmětem zkoumání by byl i vztah putativního otce s dítětem. Z toho plyne další podmínka, jež bych do

zákona zakotvila, tj. pro vyhovění návrhu putativního otce na popření otcovství matrikového otce by byla nutná existence citového vztahu mezi dítětem a putativním otcem. Ovšem v případě, kdy by matka cíleně zakazovala putativnímu otci styk s dítětem, čímž by nebylo možné deklarovat citový vztah mezi putativním otcem a dítětem, měl by soud k tomuto přihlídnout při svém rozhodování a nenaplnění této podmínky by nemělo automaticky vést k zamítnutí návrhu. Tedy soud by měl zkoumat, proč případně nedocházelo ke styku putativního otce s dítětem a proč je zde absence citového vztahu. Tato mnou navrhovaná právní úprava by platila jak pro otcovství určená na základě první zákonné domněnky, ale taktéž otcovství určená dle druhé zákonné domněnky.

4. Právo putativního otce na styk s dítětem

Kontakt dítěte s putativním otcem je zásadní pro samotný vznik a rozvoj jejich vzájemného vztahu. Prostřednictvím styku s putativním otcem se dítě učí o svém původu, rodinných zvycích, seznamuje se s rodinnými příslušníky, stává se součástí rodiny a života putativního otce. Ne vždy však mohou být matka a matrikový otec svolní k tomuto styku. V těchto případech je pak nutný zásah soudu, jestliže matrikoví rodiče nejsou ochotni nebo schopni se s putativním otcem dohodnout na styku s dítětem.

Samotný pojem „styk“ však nelze chápat pouze v kontextu fyzické přítomnosti dvou osob ve stejnou dobu na stejném místě. Tento pojem lze vykládat a chápat širěji. ÚSD v čl. 2 písm. a) stanovuje, že pod pojmem „styk“ můžeme rozumět pobyt dítěte, jež zůstane po omezenou dobu nebo se setká s nějakou osobou, se kterou obvykle nežije. Dále pak lze styk chápat jako jakoukoliv formu komunikace mezi dítětem a danou osobou nebo poskytnutí informací dané osobě o osobě dítěte nebo dítěti o dané osobě. Čl. 8 EÚLP stanovující právo na ochranu rodinného života má být vykládán tak, že ukládá členským státům závazek zkoumat, zda je v nejlepším zájmu dítěte umožnit jeho biologickému otci založit mezi nimi vztah, např. prostřednictvím přiznání práva na styk.⁸² Biologický otec nesmí být zcela vyloučen ze života jeho dítěte, ledaže jsou zde k tomu důležité důvody vyplývající z nejlepšího zájmu dítěte.⁸³ Jak v rozsudku ve věci Ahrens⁸⁴, tak taktéž v rozsudku ve věci Nylund, pak ESLP dále rozvinul rozsah čl. 8 EÚLP tak, že má být rozšířen i na potencionální vztahy, které se mohou teprve vyvinout mezi otcem putativním a dítětem⁸⁵, čímž rozšířil ochranu, již tento článek doposud poskytoval i na putativního otce domáhajícího se styku s dítětem.

V čl. 9 bod 3 ÚPD nalezneme závazek státu uznat právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmem dítěte. Reflexi tohoto mezinárodního závazku nalezneme na dvojmístě. Pokud by se putativní otec domohl popření otcovství otce matrikového a určení jeho otcovství k dítěti, domáhal by se styku s dítětem prostřednictvím § 888 a násl. OZ. Pokud se však putativní otec nedomůže popření otcovství matrikového otce, a tudíž ani není určeno jeho otcovství, může se styku s dítětem domáhat dle ustanovení § 927 OZ, jež stanovuje právo stýkat se s dítětem pro osoby s dítětem příbuzné, ať blízce nebo vzdáleně, jakož i pro osoby dítěti společensky blízké, pokud k nim má dítě citový vztah, který není přechodného charakteru a současně pokud je zřejmé, že by tento

---

⁸² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. března 2012, *Ahrens proti Německu*, stížnost č. 45071/09.

⁸³ Tamtéž, bod 74.

⁸⁴ Tamtéž, bod 58.

⁸⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 6. 1999, *Nylund proti Finsku*, stížnost č. 27110/95.

nedostatek styku s výše uvedenými osobami znamenal pro dítě újmu. Zároveň je stanoveno právo dítěte stýkat se s těmito osobami za předpokladu, že s tím tyto osoby souhlasí.⁸⁶ Právní úprava tedy současně stanovuje několik předpokladů, jež musí být kumulativně splněny pro vznik práva na styk s dítětem, jež bude přiznáno soudním rozhodnutím.

Porovnáme-li současnou právní úpravu se starou právní úpravou v ZOR, zcela bez pochyby dojdeme k závěru, že je velmi odlišná. V § 27 odst. 4 ZOR bylo stanoveno, že soud může upravit styk dítěte s prarodiči a sourozenci, pokud to zájem dítěte a poměry v rodině vyžadují. Šlo tedy o velmi úzké vymezení osob, jež se mohly soudní cestou domáhat přiznání styku s dítětem. Určením taxativního výčtu osob oprávněných domáhat se styku s dítětem, tedy nešlo dovodit oprávnění putativního otce domáhat se přiznání styku s dítětem. Avšak i za staré právní úpravy ÚS přiznal právo i putativnímu otci styk s jeho dítětem, jež mělo v rodném listě uvedeno otce matrikového, a to z důvodu, že mezi putativním otcem a dítětem vznikl vztah a dítě vědělo, kdo je jeho biologickým otcem.⁸⁷ V porovnání se současnou právní úpravou je tedy zcela evidentní, že zákonodárce dostal svých mezinárodních závazků a nastavil okruh osob, jež mohou žádat o styk s dítětem dostatečně široce, což shledávám jako žádoucí a naplňující ústavní práva jak putativního otce, tak samotného dítěte. Okruh osob, jež se mohou domáhat přiznání styku s dítětem, je určen spíše obecně, tudíž lze pod pojem osoby dítěti společensky blízké či osoby příbuzné zařadit mnohem širší okruh osob, ať už se jedná o členy rodiny, putativního otce či například bývalého partnera rodiče, jenž se o dítě dlouhodobě staral a má s dítětem vybudovaný blízký citový vztah. Šínová dále uvádí k výčtu osob dítěti společensky blízkých například poručníka nezletilého, pěstouna, chůvu či vychovatele ze zařízení ústavní péče.⁸⁸

Nyní bych se ráda zastavila u otázky příbuzenství, která se vztahuje k první podmínce uvedené v § 927 OZ. Z dikce ustanovení § 927 OZ vyplývá osobám právo stýkat se s dítětem, pokud jsou osobami příbuznými s dítětem, ať blízcí či vzdáleně, jakož i osobám dítěti společensky blízkým.⁸⁹ Zákon nám tedy dává výčet osob, jež jsou aktivně legitimovány k podání návrhu na přiznání styku s dítětem. Westphalová⁹⁰, shodně i Šínová⁹¹, uvádí, že putativní otec může být považován za osobu společensky blízkou dítěti.

---

⁸⁶ § 927 OZ

⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12.

⁸⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv (ed). *Občanský zákoník – velká komentář. Svazek IV.* § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1730.

⁸⁹ Oproti předchozí právní úpravě uvedené v § 27 odst. 4 ZOR, která stanovovala, že pouze prarodiče či sourozenci se mohou domáhat soudní úpravy styku s dítětem, došlo v OZ k rozšíření okruhu těchto osob. Dle aktuální právní úpravy se mohou domáhat styku s dítětem osoby příbuzné s dítětem, ať blízcí či vzdáleně, jakož i osoby dítěti společensky blízké. Tato právní úprava zcela odpovídá čl. 5. ÚSD, jíž je Česká republika vázána.

⁹⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1174.

⁹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kolektiv (ed). *Občanský zákoník – velká komentář. Svazek IV.* § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 1732.

Příbuzenství je definováno jako vztah osob založený na pokrevním poutu, nebo vzniklý osvojením.⁹² Bude-li putativní otec usilovat o přiznání statusu osoby příbuzné, může to mít dopad na jeho práva, ale i povinnosti k dítěti. Dle § 822 OZ může jako blízká příbuzná osoba podat návrh soudu o svěřeni dítěte do péče namísto toho, aby dítě bylo osvojeno třetí osobou. Dále mu může být uložena vyživovací povinnost v případě, že dítě bude svěřeno do péče jiné osoby.⁹³ Z titulu postavení osoby příbuzné dítěti může soud při svěřeni dítěte do pěstounské péče dát přednost putativnímu otci před jinou osobou dle § 962 odst. 2 OZ. Naproti tomu z titulu osoby společensky blízké dítěti nevznikají putativnímu otci žádná práva, ani povinnosti.

Pokud by si putativní otec vystačil pouze se statusem osoby společensky blízké k dítěti, může podat návrh dle § 927 OZ bez dalšího. Pro to, aby putativní otec byl označen jako osoba příbuzná s dítětem, by měl nejdříve podat návrh na určení příbuzenství dle § 771 OZ a po určení příbuzenství může podat návrh na zahájení řízení dle § 927 OZ pro přiznání práva styku s dítětem, jelikož se jedná o dvě samostatná řízení. ÚS však ve svém nálezu vyslovil i názor, že by putativní otec mohl podat přímo návrh dle § 927 OZ a otázka příbuzenství by byla řešena přímo v tomto řízení,⁹⁴ což by vedlo k procesní hospodárnosti. Dle mého názoru jsou obě možnosti přípustné, avšak z důvodu procesní ekonomie, ale i urychlení určení statusu příbuzného dítěte je vhodnější podání návrhu dle § 927, přičemž otázka příbuzenství by byla vyřešena také v tomto řízení. Dojde takto k urychlení celého procesu, protože vše bude řešeno v rámci jednoho řízení, před jedním soudem, čímž budou také šetřeny náklady všech účastníků řízení.

Podívám-li se na další předpoklady, jež je nutné naplnit pro přiznání práva styku s dítětem, opět shledávám přístup zákonodárce za mnohem vhodnější a judikaturu ESLP více reflektující, než tak bylo dříve. Došlo nejen k rozšíření okruhu osob, jež jsou aktivně legitimovány podat návrh na přiznání styku s dítětem, jak jsem již výše rozebrala, ale zároveň je nutné, aby byl mezi dítětem a osobou usilující o přiznání styku s dítětem citový vztah, který není přechodného charakteru. Lze tedy dovodit, že je zde předpoklad dlouhodobějšího předešlého kontaktu s dítětem, aby bylo toto pouto mezi oběma osobami vytvořeno. Není však nikde striktně stanoveno, jak dlouhá je nutná doba pro vytvoření tohoto vztahu. Bude tedy vždy záležet od konkrétní situace, nicméně pokud si představím například situaci, kdy by dítě mělo vlastní chuťvu, jež by se o něj starala pravidelně každý všední den, i když třeba jen na pár hodin, tj. nikoli tedy od rána do večera, tento citový vztah mezi dítětem a jeho chuťvou může být vytvořen velmi rychle, dle mého názoru třeba i jen v řádu dvou týdnů. Taktéž v případě putativního otce je tedy nutné pravidelnějšího styku s dítětem za účelem vytvoření citového vztahu mezi nimi. Může se však zdát, že putativní otec, jemuž bylo upíráno

---

⁹² § 771 OZ

⁹³ § 957 OZ

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 61.

právo na styk s dítětem, a tudíž je zde nepochybná absence citové vazby, je v kontextu znění § 927 OZ bez možnosti přiznání styku, ale ESLP v rozsudku ve věci *Anayo* zdůraznil, že putativní otec má právo na styk s dítětem i v případě, kdy neměl možnost vytvořit si rodinné pouto k dítěti, ačkoliv měl zájem část péče o něj převzít a vytvořit si k němu citovou vazbu.⁹⁵ ESLP takto zdůrazňuje, že putativní otec nemůže být vyloučen ze života dítěte z důvodu, že matka či jiný člen původní rodiny tento styk s putativním otcem záměrně znemožňuje. Projevený zájem putativního otce, ať již snahou o realizaci vztahu s dítětem, ochotou podílet se na výživě dítěte placením výživného či jiným způsobem, musí být zohledněn. Lze tedy shrnout, že soud je povinen zjistit důvod, proč putativní otec neměl žádný styk s dítětem a toto při svém rozhodování zohlednit, přičemž při rozhodování je vázán i tím, že putativní otec nemá být zcela vyloučen ze života dítěte, pokud k tomu nejsou dány důležité důvody.⁹⁶

Předpoklad újmy, jež by dítěti mohla vzniknout z důvodu nedostatku styku pak logicky navazuje na předpoklad předešlý. Zůstanu-li u příkladu dítěte a jeho chůvy, pak je dle mého názoru zcela evidentní, že pokud by se chůva o dítě takto starala delší časový úsek (v rádech měsíců), dítě by si na ni a její přítomnost zvyknulo, a trochu se k ní i citově upoutalo, tak případné přerušování tohoto styku by pro dítě újmu zcela jistě znamenalo. Totéž platí i pro osobu putativního otce.

Lze tedy uzavřít, že současná právní úprava práva styku s dítětem, uvedená v OZ, je dle mého názoru dobře nastavena a reflektuje judikaturu ESLP. Považuji za nutné však zdůraznit, že ačkoliv putativní otec se má možnost domoci práva styku se svým dítětem, je vždy nutná vzájemná domluva, pochopení a kooperace putativního otce, matky dítěte a případně i matrikového otce, aby realizace styku probíhala nejlépe ve všech případech vždy klidně, hladce a po vzájemné domluvě, protože primárně jde vždy o dítě samotné, jeho blaho a zájem. Domnívám se, že k tomuto kroku, tj. soudní domáhání se úpravy styku s dítětem, se bude putativní otec však pouze ubírat v případech, kdy matka dítěte nebo matrikový otec budou záměrně bránit putativnímu otci ve styku s dítětem. Pokud se však dokážou v klidu domluvit, přičemž obě strany budou mít na mysli hlavně zájem dítěte a jeho blaho, nemyslím si, že by bylo nutné upravit styk, resp. postavit na jisto, že putativní otec má právo stýkat se s dítětem a tohoto se i soudní cestou domáhat.

Podíváme-li se na rozhodovací praxi soudů, bylo nejen na úrovni vnitrostátní, ale i mezinárodní opakovaně judikováno, že při rozhodování o styku putativního otce s dítětem je vždy nutné přihlížet k nejlepšímu zájmu a názoru dítěte v kontextu všech skutečností.⁹⁷ Obsah pojmu

---

⁹⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 12. 2010, *Anayo proti Německu*, stížnost č. 20578/07, bod 60.

⁹⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. března 2012, *Abrens proti Německu*, stížnost č. 45071/09, bod 74.

⁹⁷ Viz například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011; Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. října 1994, *Kroonová a ostatní proti Nizozemí*, stížnost č. 18535/91; Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. 9. 2011, *Schneider proti Německu*, stížnost č. 17080/07.

nejlepší zájem dítěte můžeme nalézt mimo jiné v unesení Nejvyššího soudu, kdy „[n]ejlepší zájem dítěte v procesním významu zahrnuje rozhodovací činnost soudu, která v konkurenci často protichůdných zájmů účastníků řízení zvažuje a přední význam přiznává zjištěnému zájmu dítěte s cílem dosáhnout pro dítě stabilního a dlouhodobého řešení.⁹⁸ Rozhodování třetích osob o nejlepších zájmech dítěte vychází z uspokojení základních potřeb dítěte (výživa, bydlení, zdraví), jeho rozvoje, názorů a přání dítěte, totožnosti dítěte, citového spojení, jeho zdraví, bezpečí, ochrany, zaopatření, péče, soudržnosti rodiny, trvalosti domova, vztahů dítěte na kamarády, ze školních vztahů, rizik náhradní péče, kulturního pozadí či náboženské víry. Samotné rozhodnutí pak musí sledovat cíl stabilního, a nikoliv přechodného řešení, které sleduje skutečně dlouhodobé zájmy dítěte.“⁹⁹

V rámci soudního řízení, při kterém se bude rozhodovat o přiznání práva styku putativního otce s dítětem, má tedy soud přihlížet k přání a názoru dítěte. Jak v ÚPD¹⁰⁰, ÚSD¹⁰¹ tak v § 8 odst. 2 SPOD zákonodárce zakotvil právo dítěte vyjádřit svůj názor při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob, jež jsou odpovědné za jeho výchovu. Takovému vyjádření je rozhodující orgán povinen věnovat náležitou pozornost s přihlédnutím k věku a rozumové vyspělosti dítěte. Zároveň zákonodárce stanovuje, že „dítě, které je schopno s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost posoudit dosah a význam rozhodnutí vyplývajících ze soudního nebo správního řízení, kterého je účastníkem, nebo jde-li o jiné rozhodnutí vztahující se k jeho osobě, obdrží od orgánu sociálně-právní ochrany informace o všech závažných věcech jeho osoby se týkajících; o dítěti starším 12 let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit.“¹⁰² Dítě má mít na řízení participační práva, jež mají být soudem akceptována, naplňována a chráněna.¹⁰³ Z rozhovoru, který soudce vede s dítětem bez přítomnosti jiných osob, si má soudce udělat představu o vztahu dítěte k otci a postoji dítěte k potenciální možnosti stýkat se s putativním otcem.

Jak je již výše zmíněno, úkolem soudu je zhodnotit vhodnost přiřčení práva na styk s dítětem tak, aby dítěti nebyla způsobena újma případným přerušením těchto vztahů, což je jedna z podmínek uvedených v § 927 OZ, jež musí být naplněny a zároveň má soud vzít v úvahu i přání dítěte. Nutné je zmínit, že soud musí zhodnotit nejen současný vztah a vyjádření dítěte, jež může být v době rozhodnutí ovlivněno přáním či nátlakem matrikového otce či matky, ale má zhodnotit a přihlédnout i k dříve realizovanému vztahu.¹⁰⁴ Současně je nutné při rozhodování vždy brát v úvahu dopady, jež může mít rozhodnutí o nepřiznání práva na styk s dítětem na dítě samotné.

⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ čl. 12 ÚPD

¹⁰¹ čl. 6 ÚSD

¹⁰² § 8 odst. 3 SPOD

¹⁰³ Více viz náleží Ústavního soudu ze dne 8. října 2018, sp. zn. II. ÚS 725/2018 (zejména bod 64 nálezu), ve kterém se Ústavní soud velmi podrobně vyjádřil k participačním právům dítěte na soudním řízení, vyjmenoval jednotlivá participační práva a uložil obecným soudům dohled nad dodržováním těchto práv a jejich naplňováním při jednotlivých soudních řízeních.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12-2.

Při srovnání se zahraničními úpravami není putativnímu otci výslovně přičteno právo domáhat se styku s dítětem ani v těchto úpravách. Vesměs nalézáme podobné úpravy s naší právní úpravou. Slovenská právní úprava stanovuje, že je-li to v zájmu dítěte a vyžadují-li to poměry v rodině, soud může upravit styk dítěte s blízkými osobami.¹⁰⁵ Nizozemská právní úprava stanovuje právo na styk dítěti nejen s rodiči, ale i s osobami, se kterými dítě udržuje blízký osobní vztah.¹⁰⁶ Zároveň mě však zaujalo v nizozemské právní úpravě, že mají taxativně vyjmenovány okolnosti, za kterých soud zamítne právo na styk s dítětem.¹⁰⁷ V české právní úpravě toto ustanovení výslovně nikde nemáme, avšak okolnosti, jež jsou výslovně vyjmenovány v nizozemském občanském zákoníku, dle mého názoru korespondují se situacemi a okolnostmi, za kterých i český soud zamítne právo na styk s dítětem. Německá právní úprava v § 1685 BGB¹⁰⁸ přiznává právo na styk s dítětem jak prarodičům a sourozencům, tak osobám, jež mají s dítětem blízký vztah. V § 1686a BGB¹⁰⁹ je pak speciální úprava práv putativního otce, jenž není otcem právním. Dané ustanovení putativnímu otci, za předpokladu, že prokázal vážný zájem o dítě, přiznává právo ke styku s dítětem, jestliže to je v nejlepším zájmu dítěte a dále právo na to, aby mu byly poskytovány informace od každého rodiče o osobních záležitostech dítěte, pokud na tom má oprávněný zájem a není to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Rakouská právní úprava v § 188 odst. 2 ABGB¹¹⁰ stanovuje, že pokud je to ve prospěch dítěte, soud může rozhodnout o styku s dítětem, je-li daná osoba ve zvláštním osobním či rodinném vztahu k dítěti. Jak tedy vyplývá z výše uvedeného výčtu různých právních úprav styku s dítětem, putativního otce můžeme v jejich rámci zpravidla zařadit pod pojem osoba dítěti blízká, čímž získává aktivní legitimaci k podání návrhu na úpravu styku s dítětem. Avšak ne vždy bude možné putativního otce označit za osobu blízkou. Mám tím na mysli zejména případy, kdy putativní otec vůbec netušil, že má dítě či případně o dítě nikdy nejevil zájem.

Lze tedy shrnout, že současná právní úprava je nastavena nejen pro putativního otce, ale i pro další osoby domáhající se styku s dítětem velmi přívětivě. Práva na přiznání na styk s dítětem se putativní otec dovolat může, pokud splňuje zákonem stanovené předpoklady pro jeho přiznání. Případné nenaplnění předpokladu existence citové vazby dítěte na putativního otce sama o sobě nemusí automaticky znamenat neúspěch návrhu na přiznání práva na styk. Jak jsem již výše uvedla,

---

¹⁰⁵ § 25 odst. 5 zákona č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ Article 1:377a Dutch Civil Code.

¹⁰⁷ Tamtéž. Kupříkladu je zde uvedeno, že soud zamítne právo na styk s dítětem, pokud by tento kontakt vážně poškodil psychický či fyzický vývoj dítěte, dítě starší dvanácti let při výslechu před soudem uvedlo, že má námitky proti styku s rodičem či osobou domáhající se styku s ním nebo případ, kdy styk dítěte s danou osobou není v souladu se zájmem dítěte.

¹⁰⁸ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)

ESLP ve svém rozsudku¹¹¹ konstatoval, že je nutné zkoumat důvod, proč nebyl styk s dítětem realizován, proč je zde tedy absence existence citového vztahu, a toto při svém rozhodování zohlednit.

---

¹¹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. března 2012, *Abrens proti Německu*, stížnost č. 45071/09, bod 74.

5. Popěrné právo dítěte

Ačkoliv se tato diplomová práce zabývá právem putativního otce na popření otcovství matrikového otce, považují za vhodné zmínit, že mezi okruh aktivně legitimovaných osob k podání návrhu na popření otcovství nebylo a ani v současné době není zařazeno ani samotné dítě. Jedině v obecném občanském zákoníku bylo na základě § 159 umožněno dítěti za určitých okolností popřít otcovství manžela matky, ale jen s přivolením matky, pokud žila.¹¹² Důvod, proč zákonodárce nechce zakotvit popěrné právo dítěti však nevidím, jelikož je v zájmu samotného dítěte, aby byl případný rozpor otcovství matrikového a biologického uveden v soulad, zvláště v případech, kdy dítě s matrikovým otcem nemá vytvořený citový vztah či jejich vzájemný vztah není příliš dobrý. Jak však Králíčková uvádí, vládní návrh OZ popěrné právo dítěte obsahoval.¹¹³ „K vypuštění ustanovení, které bylo plně v souladu s evropskými standardy, došlo schválením usnesení ústavněprávního výboru z 33. schůze dne 10. a 11. října 2011.“¹¹⁴ Na druhou stranu však Králíčková uvádí, že dítě je ve věcech určování a popírání rodičovství stranou privilegovanou, avšak nejde o absolutně privilegovanou stranu.¹¹⁵ „Vždy musí jít o vyváženost základních práv dítěte – matky – otce, o nalézání proporcionality mezi ochranou jejich subjektivních práv, o sladování biologického (genetického), sociálního a právního rodičovství.“¹¹⁶ Důvod, proč k tomuto vypuštění došlo, však nelze zjistit, a proto je zde prostor jen pro spekulace, že by kupříkladu dítě nebylo schopné pochopit řádně podstatu tohoto oprávnění či by třeba mohlo dojít k zneužití tohoto práva at' už samotným dítětem, či třetí osobou, jež by využila kupříkladu nátlaku a ovlivnění, aby dítě popřelo otcovství matrikového otce.

Dítě má dle čl. 7 ÚPD,¹¹⁷ je-li to možné, právo znát své rodiče, právo znát svůj původ a tím, že mu není umožněno popřít otcovství matrikového otce, je toto jeho právo zasaženo. V rámci řízení o popření a pak určení otcovství k dítěti je vždy soud dle judikatury¹¹⁸ povinen přihlídnout k nejlepšímu zájmu dítěte a dle mého názoru situace, kdy dítě nemůže ve svém zájmu podat návrh

---

¹¹² § 159 císařského patentu č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský z roku 1811, ve znění císařského nařízení č. 69/1916 Ř. z. účinném ke dni 1. ledna 1917: „Zemřel-li manžel před uplynutím popěrné lhůty, nebo je-li od narození dítěte jeho pobyt trvale neznám, může i dítě, ale, žije-li matka, jen s jejím svolením, popřít, že bylo zplozeno v manželství, a to tím, že podá žalobu na opatrovníka k tomu konci zřízeného. Právo zanikne uplynutím jednoho roku poté, co dítě stalo se zletilým. Zemřel-li manžel dříve, než uplynula popěrná lhůta, mohou i dědicové jeho, jimž by se stala v právech újma, do tří měsíců od smrti manželovy z příčiny výše položené popřít, že dítě zplozeno bylo v manželství.“

¹¹³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 522.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. (ed). *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 523.

¹¹⁷ Jen na okraj chci zmínit, že Česká republika učinila k čl. 7 ÚPD výhradu ve vztahu k osvojení, resp. není zaručeno právo dítěte znát rodiče v případech osvojení. Viz VÝBOR OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE. *Závěrečná doporučení výboru OSN pro práva dítěte* [online]. ospod.cz, 21. května 2011 [cit. 16. května 2019]. Dostupné na <http://www.ospod.cz/e_download.php?file=data/editor/36cs_12.pdf&original=doporučení_01.pdf>.

¹¹⁸ Například nálezy Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09, bod 29.

na popření otcovství a uvedení biologického a právního otcovství v soulad, není současná právní úprava v pořádku a nedává mi smysl. Domnívám se proto, že zakotvení aktivní legitimace k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce samotnému dítěti by bylo více než vhodné, jelikož jak je na úrovni ESLP, ale i úrovni vnitrostátní judikováno, soudy mají při rozhodování v dané věci vždy přihlížet k nejlepšímu zájmu dítěte a fakt, že dítěti není toto právo přiznáno, může v některých případech vést k nenaplnění tohoto mezinárodního závazku. Zároveň, jak jsem uvedla ve třetí kapitole, samotný ÚS se ve svém nálezu¹¹⁹ vyjádřil, že by bylo vhodné, aby došlo k rozšíření okruhu osob aktivně legitimovaných k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce alespoň na dítě samotné.

Podíváme-li se do zahraničních právních úprav, najdeme různé možnosti inspirace, jak zakotvit právo dítěte k popření otcovství matrikového otce. Slovenská právní úprava zakotvuje dítěti možnost podat návrh k soudu, který rozhodne o přípustnosti popření otcovství za zákonem stanovených podmínkách.¹²⁰ Pokud soud dojde k názoru, že návrh je v zájmu dítěte, tak dítě je poté oprávněno podat návrh na popření otcovství.¹²¹ Nizozemská právní úprava naopak na rozdíl od Slovenska neváže právo dítěte popřít otcovství na fakt, že rodičům uběhly popěrné lhůty ani nevyžaduje povolení soudu k podání návrhu. Dítě je aktivně legitimováno k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce do tří let od toho, co se dozvědělo o tom, že matrikový otec pravděpodobně není otcem biologickým, avšak pokud dítě se o tomto dozví před tím, než nabude zletilosti, může návrh podat do tří let potom, co nabude zletilosti.¹²² Rakousko v § 150 a § 153 ABGB¹²³ umožňuje dítěti popřít otcovství matrikového otce výslovně bez dalších podmínek a časového omezení. Belgická právní úprava dítěti umožňuje podat návrh na popření otcovství nejdříve dovršením věku dvanácti let, nejpozději však dovršením dvacetidvou let.¹²⁴

Jak tedy z výše uvedeného vyplývá, možností, jak zakotvit dítěti právo podat návrh na popření otcovství, je několik. Já osobně považuji úpravu nizozemskou za vhodnou, zajímavou a dle mého názoru by se český zákonodárce mohl vydat touto cestou při zakotvení aktivní legitimace dítěte k popěrnému právu. Došlo by tímto k zachování právní jistoty, již jsem výše zmiňovala,

---

¹¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16, bod 53.

¹²⁰ § 96 zákona č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

- (1) „*Ak je to potrebné v záujme dieťaťa a ak uplynula rodičom dieťaťa leboha ustanovená na zapretie otcovstva, môže súd na návrh dieťaťa rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva. V tomto konaní musí byť maloleté dieťa zastúpené kolíznym opatrovníkom.*
- (2) *Ak súd rozhodne tak, že návrhu podanému podľa odseku 1 vyhovie, a určí, že zapretie otcovstva po uplynutí zákonnej lehoty je v záujme dieťaťa, môže dieťa po právoplatnosti tohto rozhodnutia podať návrh na zapretie otcovstva.*
- (3) *Ak jeden z rodičov nežije, môže dieťa podať návrh na zapretie otcovstva proti druhému rodičovi; ak nežije ani jeden z rodičov, návrh nemožno podať.“*

¹²¹ § 96 odst. 2 zákona č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

¹²² Article 1:200 Dutch Civil Code

¹²³ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)

¹²⁴ Article 318/2 Belgium Civil Code

jelikož stejně, jako jsou stanoveny lhůty, ve kterých mohou matrikoví rodiče popřít otcovství, tak i pro dítě by byla stanovena lhůta, ve které lze otcovství matrikového otce popřít. Tuto právní úpravu bych shledávala za vhodnou, přičemž stabilita ve statusových věcech a ochrana sociálně-právní rodiny by byla zachována i nadále.

Závěr

Jak bylo vytyčeno v první kapitole této diplomové práce, putativnímu otci nebylo nikdy v historii právních úprav, jež byly platné a účinné na českém území od roku 1917, přičteno popěrné právo. Mezi osobami aktivně legitimovanými k podání návrhu na popření otcovství od roku 1950 nalezneme vždy matku dítěte a poté v závislosti na tom, na základě které zákonné vyvratitelné domněnky bylo otcovství daného muže k dítěti určeno, buďto manžela matky dítěte nebo muže, jehož otcovství bylo určeno na základě souhlasného prohlášení, resp. muže, který své otcovství uznal.¹²⁵ V dřívější právní úpravě, uvedené v obecném občanském zákoníku z roku 1811 ve znění účinném k roku 1917, bylo popěrné právo bylo velmi úzce vymezeno, přičemž toto právo náleželo jen muži a jen v určitém případě. Jak je tedy zjevné, zákonodárce postupně okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu rozšiřoval. Absencí popěrného práva putativního otce v právní úpravě, pro niž, jak jsem uvedla v první kapitole, dle mého názoru není v současné době již důvod, je putativní otec zcela vyloučen z možnosti domoci se svého právního otcovství k dítěti a práv a povinností z toho vyplývajících vlastními silami.

Zaměřím-li se nyní na odpověď na první výzkumnou otázku, tj. zda-li je současná právní úprava neumožňující putativnímu otci popřít otcovství v souladu s EÚLP a ÚPD, musím odpovědět zcela jasně, že současná právní úprava je nejen nedostatečná ve vztahu k právům putativního otce, ale zároveň není dle mého názoru v souladu s mezinárodními závazky, ke kterým se Česká republika zavázala.

„V zájmu dítěte je bezpochyby soulad mezi biologickým, právním a sociálním rodičovstvím, tedy mezi rodičovstvím založeným biologickými vazbami mezi dítětem a poskytovatelem genetického materiálu (biologické rodičovství), rodičovstvím, kde rodič vykonává péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví a o jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj (sociální rodič), a rodičovstvím založeném na právních domněnkách, kdy rodičem je ten, koho zákon za rodiče dítěte považuje (právní rodičovství). Není-li tento soulad dobře možný, je třeba s ohledem na konkrétní okolnosti případu uvážit, který z uvedených aspektů rodičovství převažuje.“¹²⁶ Za zcela ideální situace, kdy dítě vyrůstá v rodině, kde jsou vztahy s matrikovým otcem založeny na hlubokém citovém poutu, i když se nejedná taktéž o otce putativního, argumentování proti přiznání popěrného práva putativnímu otci by mohlo být přijato bez námitek, jelikož nejlepší zájem dítěte by byl zde shledán v zachování současných právních i sociálních vazeb. Bohužel, nežijeme však v ideálním světě. Například za situace, kdy matrikový otec zanedbává péči o dítě, nemají mezi sebou vytvořený citový vztah, zatímco putativní otec o dítě projevuje zájem pečovat, prohlubovat

¹²⁵ § 46, § 48 a § 51 zákona č. 266/1949 Sb., zákon o právu rodinném, ve znění zákona č. 46/1959 Sb. účinném ke dni 30. března 1964; § 57, § 59 a 61 ZOR; § 785, § 789, § 790 a § 791 OZ

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 30 Cdo 677/2013.

jejich vzájemné vztahy a projevuje zájem o dítě, domnívám se, že v tomto konkrétním případě by právo putativního otce mělo být silnější a mělo by mu být umožněno popřít otcovství matrikového otce a domoci se určení svého otcovství.

Putativnímu otci je dle současné právní úpravy umožněno jen v případě otcovství, jež bylo určeno na základě druhé zákonné domněnky, tj. souhlasného prohlášení matky dítěte a muže, jenž prohlašuje, že je otcem dítěte, obrátit se s pouhým podnětem na zahájení řízení o popření otcovství na soud. Soud poté sám zhodnotí, zda tomuto podnětu vyhoví a řízení ex offio zahájí či nikoliv. Je tedy otázkou, zda-li by ESLP při posuzování konkrétního daného případu došel k názoru, že česká právní úprava poskytuje efektivní způsob, jak se může putativní otec domáhat popření otcovství matrikového otce a určení otcovství jeho při absenci popěrného práva samotného putativního otce. Dle mého názoru možnost podat podnět k soudu na zahájení řízení o popření otcovství matrikového otce nepředstavuje dostatečně efektivní prostředek, ale bude záležet na přístupu soudu k tomuto prostředku. Nicméně shledávám posun v právní úpravě, tj. odejmutí popěrného práva nejvyššímu státnímu zástupci a jeho přiřčení nezávislému soudu, za správný a vítaný.

V případech otcovství určeného dle první zákonné domněnky je však putativní otec zcela bez možnosti podat návrh na popření otcovství matrikového otce, a tedy domoci se určení otcovství svého k dítěti. Putativní otec je tedy v tomto případě v jakémsi vakuu právní úpravy, ze kterého se nemá možnost jakkoli dostat či se obrátit o pomoc na jiný subjekt, jenž by byl zákonem oprávněn podat návrh namísto něho. V tomto případě by bylo dle mého názoru ze strany ESLP shledáno porušení čl. 8 EÚLP bez jakýchkoliv pochybností, neboť argument českého zákonodárce, že není důvodu zasahovat do právních poměrů určených tzv. první zákonnou domněnkou, nemůže dle mého názoru obstát.

Lze tedy uzavřít, jak uvádí Šínová: „*Samotná právní úprava ke dosažení změny zejména v postavení putativních otců prozatím příliš nepostačuje. Bude-li ale soudní praxí správně vykládána, zejména opuštěním některých, nejvyšším státním zastupitelstvím dříve zavedených mýtů, může se situace jistě posunout k lepšímu.*“¹²⁷

Absence popěrného práva putativního otce je dle mého názoru nesprávná, jelikož tímto je nejen zasaženo právo putativního otce na ochranu soukromého a rodinného života dle čl. 8 EÚLP, ale taktéž shledávám zásah do práva dítěte, je-li to možné, znát své rodiče, znát svůj původ, uvedené v čl. 7 ÚPD.

S ohledem na výše uvedené tedy navrhuji, aby putativnímu otci bylo přiznáno popěrné právo. Putativnímu otci bych stanovila roční popěrnou lhůtu, jež by začala běžet od doby, kdy se dozvěděl o svém otcovství či o okolnostech, jež by značily vysokou pravděpodobnost jeho

---

¹²⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání rodičovství po 1. 1. 2014. *Bulletin advokacie*, 2014, č.12, s. 57.

otcovství k danému dítěti. Pokud by v této lhůtě putativní otec návrh na popření otcovství matrikového otce nepodal, ztratil by tímto jedinou možnost, jak docílit popření otcovství matrikového otce a možnosti určit otcovství své. Dále, pokud by se jednalo o dítě starší dvanácti let, běžného rozumu a vyspělosti, bylo by nutné získat souhlas tohoto dítěte k podání tohoto návrhu. Pokud by šlo o dítě stížené duševní nemocí či jinak neschopné pochopit danou situaci a její následky, souhlas dítěte by byl nahrazen souhlasem jeho opatrovníka. V případech, kdy by šlo o dítě mladší dvanácti let, soud by dítě vyslechl z důvodu zjištění jeho názoru, avšak nebyl by jím vázán. Soud by tedy poté rozhodoval hlavně s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu dítěte a vzal by při svém rozhodování v potaz i názor vyslovený dítětem. V případě, že by se v rámci řízení před soudem prokázalo, že žalobce není biologickým otcem, soud by žalobu zamítnul. Soud by v rámci řízení zjišťoval nejen poměry v rodině matrikového otce, ale i poměry putativního otce a předmětem zkoumání by byl i vztah putativního otce s dítětem. Z toho plyne další podmínka, jež bych do zákona zakotvila, tj. pro vyhovění návrhu putativního otce na popření otcovství matrikového otce by byla nutná existence citového vztahu mezi dítětem a putativním otcem. Ovšem v případě, kdy by matka cíleně zakazovala putativnímu otci styk s dítětem, čímž by nebylo možné deklarovat citový vztah mezi putativním otcem a dítětem, měl by soud k tomuto přihlédnout a neměla by tedy absence citového vztahu mezi dítětem a putativním otcem automaticky vést k zamítnutí žaloby. Tedy soud by měl zkoumat, proč případně nedocházelo ke styku putativního otce s dítětem a proč je zde absence citového vztahu a toto zohlednit při svém rozhodování. Tato právní úprava by byla platná pro popření otcovství matrikového otce určeného jak dle první zákonné domněnky, tak druhé zákonné domněnky. Nicméně, ať už se zákonodárce uchýlí k inspiraci ke mnou navrhované belgické právní úpravě či jinému zdroji inspirace k uzákonění popěrného práva putativního otce, domnívám se, že změna v naší právní úpravě by měla nastat.

S čl. 7 ÚPD souvisí i ta skutečnost, že současná právní úprava nepřiznává popěrné právo ani samotnému dítěti. Ať už se jedná o opomenutí či záměr zákonodárce, domnívám se, že i dítě samotné by mělo být zařazeno mezi okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu na popření otcovství. Jak jsem napříč celou touto diplomovou prací uváděla, soud má vždy při rozhodování přihlédnout k nejlepšímu zájmu dítěte a současná právní úprava, která dítě nezahrnuje mezi okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce je dle mého názoru paradoxní. Jestliže má být vždy rozhodnuto v nejlepším zájmu dítěte, nedává dle mého současná právní úprava smysl, jelikož český zákonodárce upírá samotnému dítěti právo prosazovat své nejlepší zájmy. V zahraničních právních úpravách je dítě s různými modifikacemi oprávněno podat návrh na popření otcovství matrikového otce a domnívám se, že český

zákonodárce by se mohl inspirovat a vydat se stejnou cestou zakotvení popěrného práva dítěte, at' už se tak rozhodne učinit zakotvením předpokladů, jež by bylo nutné splnit. Došlo by tím i k naplnění mezinárodních závazků, k nimž se Česká republika zavázala.

Na druhou výzkumnou otázku, tj. zda poskytuje současná právní úprava putativnímu otci právo domoci se styku s dítětem, mohu odpovědět kladně. Putativnímu otci je přiznáno právo domáhat se tohoto styku s dítětem skrze soudní rozhodnutí na základě § 927 OZ. Předpokladem pro to, aby bylo putativnímu otci přiznáno právo na styk s dítětem je, jak bylo již judikaturou dovozeno, primárně nejlepší zájem dítěte. Předmětem zkoumání je takto vždy vztah, který mezi dítětem a putativním otcem existuje a zkoumání případného dopadu na dítě, jestliže by nebylo právo styku putativnímu otci přiznáno. Neexistence předchozího styku a vybudování vztahu s dítětem je dle znění aktuální právní úpravy důvodem, proč by nemělo být přiznáno putativnímu otci právo na styk. Judikaturou ESLP bylo však dovozeno, že ani absence předchozího styku nemá být překážkou pro přiznání práva na styk. Soud má zkoumat, z jakého důvodu nebyl předchozí styk realizován, a to, zda putativní otec vyvinul jakoukoliv aktivitu pro uskutečnění styku s dítětem a o dítě jevil zájem. Díky tomuto bude zajištěno, že rozhodnutí daného soudu bude spravedlivé, jelikož nebude putativnímu otci přičítán k tíži fakt, že matrikový otec či matka bránili styku, vzniku a prohlubování vzájemných vazeb.

Lze tedy konstatovat, že současná právní úprava není ve vztahu k putativnímu otci vyhovující a zároveň není v souladu s mezinárodními závazky, ke kterým se Česká republika zavázala. Změna současné právní úpravy by byla dle mého názoru vhodná, avšak je jen otázkou, zda se k tomuto kroku zákonodárce opravdu uchýlí. Do té doby nezbývá nic jiného než doufat, že alespoň soudy budou k judikatuře ESLP při své rozhodovací praxi přihlížet a aplikovat ji tak, aby docházelo k co největšímu naplnění práv uvedených nejen v LZPS, ale i EÚLP a ÚPD.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře

1. HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 400 s.
2. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.
3. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 400 s.
4. KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1660 s.
5. LAVICKÝ, Petr a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.
6. MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655-975*. Praha: Leges, 2016. 2064 s.
7. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II. (§ 655–975)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 752 s.

Odborné články

1. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Rodinné právo v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, roč. 21, č. 23-24, s. 801 – 813.
2. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Popírání otcovství nejvyšším státním zástupcem a subjektivní „přirozená“ práva dítěte. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 5, s. 32 – 35.
3. ONDRUŠ, Radek. Netrestní působnost státního zastupitelství v oblasti rodinného práva. *Justiční praxe*, 2002, č. 6, s. 392 – 406.
4. ŠÍNOVÁ, Renáta. K některým novinkám v právní úpravě určování a popírání rodičovství po 1. 1. 2014. *Bulletin advokacie*, 2014, č.12, s. 52 – 57.

Internetové stránky

1. ANONYM. *Dějiny objevu a výzkumu DNA* [online]. wikipedie.cz, 23. prosince 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_objevu_a_v%C3%BDzkumu_DNA.

2. ANONYM. *Právní vztah* [online]. iuridictum.pecina.cz, 7. dubna 2011 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <https://iuridictum.pecina.cz/w/Pr%C3%A1vn%C3%AD_vztah>.
3. ECHO24. ČTK. *Optimistická statistika. Češi se méně rozvádějí a jsou spolu déle* [online]. echo24.cz, 11. února 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://echo24.cz/a/SdQRW/optimisticka-statistika-cesi-se-mene-rozvadeji-a-jsou-spolu-dele>>.
4. JÍŠOVÁ, Andrea. *Návrh nejvyššího státního zástupce na popření otcovství v praxi* [online]. epravo.cz, 3. dubna 2007 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-nejvyssiho-statniho-zastupce-na-popreni-otcovstvi-v-praxi-47152.html>>.
5. KOLÁŘOVÁ, Petra. *Svateb přibývá* [online]. czso.cz, 14. září 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/svateb-pribyva>>.
6. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Práva putativního otce aneb být či nebýt*. In KOTÁSEK, J. a kol. (ed). *Dny práva 2012*. Brno: Masarykova univerzita, 2013 [online]. law.muni.cz, [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/prispevky-rodicovstvi.html>.
7. MÁSLA, Jiří. *Otec se nevzdává a o dítě bojuje ze všech sil* [online]. krkonosky.denik.cz, 12. května 2010 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://krkonosky.denik.cz/zlociny-a-soudy/otec-se-nevzdava-a-o-dite-bojuje-ze-vsech-sil00.html>>.
8. POLCAROVÁ, Kristýna. *Biologický vs. Právní otec v českém právním řádu* [online]. epravo.cz, 6. června 2017 [cit. 22. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/biologicky-vs-pravni-otec-v-ceskem-pravnim-radu-105932.html>>.
9. PULKRÁBKOVÁ, Kateřina. CHYTIL, Daniel. *Počet církevních sňatků byl v roce 2017 čtvrtý nejvyšší za posledních 10 let* [online]. cirkev.cz, 14. května 2018 [cit. 5. května 2019]. Dostupné na <<https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/180514pocet-cirkevnych-snatku-byl-v-roce-2017-ctvrty-nejvyssi-za-poslednich-10-let>>.
10. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Sněmovní tisk 201/0, část č. 1/4. Novela z. – občanský zákoník*. [online]. psp.cz, [cit. 4. června 2019]. Dostupné na <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>>.
11. VLČEK, Tomáš. *Situace církve po Únoru 48* [online]. totalita.cz, [cit. 4. května 2019]. Dostupné na <http://www.totalita.cz/cirkev/cir_01.php>.
12. VÝBOR OSN PRO PRÁVA DÍTĚTE. *Závěrečná doporučení výboru OSN pro práva dítěte* [online]. ospod.cz, 31. května 2011 [cit. 16. května 2019]. Dostupné na <http://www.ospod.cz/e_download.php?file=data/editor/36cs_12.pdf&original=doporuceni_01.pdf>.

Judikatura

1. Nález Ústavního soudu ze dne 16. května 2017, sp. zn. II. ÚS 3122/16.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 8. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 15/09.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12-2.
4. Nález Ústavního soudu ze dne 8. října 2018, sp. zn. II. ÚS 725/2018.
5. Nález Ústavního soud ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06.
6. Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12.
7. Nález Ústavního soudu ze dne 18. listopadu 1988, sp. zn. I. ÚS 430/98.
8. Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2008, sp. zn. IV. ÚS 2058/07.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2014, sp. zn. 30 Cdo 677/2013.
10. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011.
11. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. března 2012, *Abrens proti Německu*, stížnost č. 45071/09.
12. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. března 2012, *Kautzor proti Německu*, stížnost č. 23338/09.
13. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 18. května 2006, *Rozanski proti Polsku*, stížnost č. 55339/00.
14. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 8. prosince 2016, *L. D. a P. K. proti Bulbarsku*, stížnost č. 7949/11.
15. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. října 1994, *Kroonová a ostatní proti Nizozemí*, stížnost č. 18535/91.
16. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. června 1999, *Nylund proti Finsku*, stížnost č. 27110/95.
17. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. prosince 2010, *Anayo proti Německu*, stížnost č. 20578/07.
18. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. září 2011, *Schneider proti Německu*, stížnost č. 17080/07.
19. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. října 2014, *Marinis proti Řecku*, stížnost č. 30004/10.
20. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 24. února 2006, *Shofman proti Rusku*, stížnost č. 74826/01.
21. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. ledna 2007, *Paulík proti Slovensku*, stížnost č. 10699/05.

Právní předpisy

1. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)
2. Belgian Civil Code
3. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)
4. Císařský patent č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský z roku 1811, ve znění císařského nařízení č. 69/1916 Ř. z. účinném ke dni 1. ledna 1917
5. Dutch Civil Code
6. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. listopadu 1950, ve znění Protokolu č. 14, který vstoupil v platnost 1. června 2010
7. Pokyn obecné povahy Nejvyššího státního zastupitelství č. 6/2003, o postupu státních zástupců při prošetřování předpokladů žaloby podle § 62 nebo § 62a zákona č. 94/1993 Sb., o rodině ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. srpna 1998
8. Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989, v aktuálním znění
9. Úmluva o styku s dětmi ze dne 15. května 2003, v aktuálním znění
10. Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR, ve znění pozdějších předpisů
11. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
12. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 401/2012 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2013
14. Zákon č. 266/1949 Sb., zákon o právu rodinném, ve znění zákona č. 46/1959 Sb. účinném ke dni 30. března 1964
15. Zákon č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
16. Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, ve znění účinném ke dni 28. listopadu 1918

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá právem putativního otce podat návrh na popření otcovství matrikového otce. Cílem této práce je analyzovat a odpovědět na otázku, zda je současná právní úprava neumožňující putativnímu otci popřít otcovství matrikového otce v souladu s mezinárodními závazky, ke kterým se Česká republika zavázala, konkrétně ve vztahu k Úmluvě o právech dítěte a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Současně se v této diplomové práci zabývám možností putativního otce domoci se styku se svým dítětem. V rámci celé diplomové práce je rozebírána judikatura Evropského soudu pro lidská práva a taktéž judikatura vnitrostátní. Součástí třetí, čtvrté a páté kapitoly je poté i komparace se zahraničními právními úpravami, kterými by se mohl český zákonodárce inspirovat.

První kapitola je zaměřena na historický pohled zákonodárce na zakotvení popěrného práva putativního otce k podání návrhu na popření otcovství napříč právní úpravami, jež byly platné a účinné na našem území od roku 1917 až do současnosti.

V rámci druhé kapitoly je porovnávána právní úprava zákona o rodině a občanského zákoníku z pohledu aktivní legitimace třetích subjektů k podání návrhu na popření otcovství matrikového otce, na něž se může putativní otec obrátit, aby podali návrh namísto něj.

Třetí kapitola se zabývá důsledky současné právní úpravy, jež jsou demonstrovány na reálném případě. V rámci této kapitoly je rozebrána a analyzována judikatura jak vnitrostátní, tak judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Součástí této kapitoly je taktéž komparace s vybranými zahraničními právními úpravami, jež jsou brány jako inspirační zdroj pro zákonodárce při zakotvení práva putativního otce na popření otcovství otce matrikového.

Předmětem čtvrté kapitoly je analýza práva putativního otce domoci se styku s dítětem. V rámci této kapitoly je rozebrán nejen samotný pojem „styk“, ale taktéž podmínky, jež jsou zákonem stanoveny pro jeho přiznání. Dále je zde rozbor judikatury vnitrostátní a judikatury Evropského soudu pro lidská práva.

Obsahem poslední, páté, kapitoly je popěrné právo dítěte, resp. jeho neexistence v české právní úpravě. V rámci této kapitoly je provedena analýza důvodu, proč není popěrné právo dítěte zakotveno a taktéž komparace s vybranými zahraničními úpravami, kterými by se český zákonodárce inspirovat při jeho zakotvení.

Abstract

The diploma thesis deals with the right of a putative father to submit a proposal to deny the paternity of the registry father. The aim of this thesis is to analyze and answer the question whether the current legal regulation that does not allow a putative father to deny paternity fatherhood in accordance with the international obligations to which the Czech Republic undertook, namely in relation to the Convention on the Rights of the Child and the European Convention on Human Rights fundamental freedoms. At the same time, this thesis deals with the possibility of a putative father getting in touch with his child. The case law of the European Court of Human Rights and also the national case law are discussed in the framework of the whole thesis. The third, fourth and fifth chapters also include a comparison with foreign legal regulations, which could inspire the Czech legislature.

The first chapter is focused on the historical view of the legislature on the anchoring of the putative father's denial right to submit a petition to deny paternity across the legislation that was valid and effective in our country from 1917 until the present.

The second chapter compares the legislation of the Family Act and the Civil Code from the point of view of the legitimacy of third parties to file a petition to deny the paternity of the registrar's father, to whom the putative father can turn to submit a petition instead.

The third chapter deals with the consequences of the current legislation, which is demonstrated on the real case. The case law of both the national and the case law of the European Court of Human Rights is analyzed and analyzed in this chapter. This chapter also includes a comparison with selected foreign legal regulations, which are taken as the source of inspiration for legislators in embedding the right of a putative father to deny the paternity of the parent's father.

The fourth chapter is about analyzing the right of a putative father to get in touch with a child. In this chapter, not only the term “contact” is discussed, but also the conditions that are laid down by law for its admission. There is also an analysis of national case law and the case law of the European Court of Human Rights.

The content of the last, fifth, chapter is the right of the child, resp. its non-existence in the Czech legislation. In this chapter, an analysis is made of the reason why the child's denial right is not enshrined and also a comparison with selected foreign regulations, which the Czech legislator would be inspired to embed.

Klíčová slova

Popření otcovství, putativní otec, matrikový otec, styk s dítětem, dítě, zákonné domněnky, občanský zákoník, popěrné právo, zákonné lhůty, nejlepší zájem dítěte

Key words

Deny of fatherhood, putative father, register father, right to be in contact with a child, child, legal presumptions, civil code, denial right, legal time, best interest of the child